

הישיבה העשרים וחמש של הכנסת השמינית

יום חמישי, כ' אדר תשל"ד (14 מארס 1974)
ירושלים, הכנסת, שעה 10.02

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

(פיקוח על מצרכים ושירותים — הוראות נוספות),
תשל"ד—1974; (ב) חוק תקציב הביניים לשנת הכספים
1974, תשל"ד—1974.

כן הונחו: (א) הצעת תקציב לשנת הכספים 1974
ודברי הסבר; (ב) חוברת "תקציב לאומי לשנת 1974",
מטעם בנק ישראל ומשרד האוצר.

חיו"ר י. ישעיהו:

הנני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. ראשונה
נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

מוזכר הכנסת נ. לורך:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע כי
הונחו על שולחן הכנסת לקריאה ראשונה, מטעם המ-
שלה: (א) חוק להארכת תקפן של תקנות-שעת-חירום

ב. חוק התקציב לשנת הכספים 1974, תשל"ד—1974; חוק תקציב

הביניים לשנת הכספים 1974, תשל"ד—1974 *

(קריאה ראשונה)

בנושאים המיוחדים שנתחייבו מן המצב. בפעילות זו
הבחנו בשני שלבים עיקריים שבחלקם הם חופפים מבחי-
נת הזמן: (א) מימון המלחמה, תוך חלוקה צודקת ככל
האפשר של הנטל הכלכלי; (ב) קיום האספקה השוטפת
והחזרת המשק לפעילות מלאה ככל האפשר.

בעת הגשת התקציב הנוסף השני סקרתי כאן את
ההחלטות שקיבלה הממשלה נוכח הצורך לגייס את
הכספים הדרושים למימון הוצאות המלחמה. ראשית
במילווה המלחמה חובה ובמילווה המלחמה מרצון, והמ-
שכן בהטלת מסים עקיפים, לרבות הגדלת היטל היבוא.
באותו זמן עלה מחיר הדלק בעולם מספר פעמים.
ההתייקרות הועברה לצרכן, מאחר שאין אפשרות, ואין
הגיון כלכלי, שקופת הציבור תסבסד מחירי הדלק.
במקביל הגיעו לשיא מחירי המזון הבסיסי. כדי להמשיך
ולשמור על המחירים הישנים צריכים היינו להוסיף
לתקציב כמיליארד לירות, מחירי המזון וכן מחירי הדלק
אינם קשורים במישרין למלחמה. אולם גם לפני המל-
חמה לא יכולנו להרשות לעצמנו הוצאה כה גדולה.
לא כל שכן להוסיף במצב הנוכחי סכומים גדולים כדי
לשמור על יציבות מלאכותית במחירים.

במקביל לגיוס אמצעים בארץ פעלנו גם בקרב
יהדות העולם. הסכומים שגויסו לסוכנות, באמצעות
המגבית, מקילים עלינו לקלות עליה ולהמשיך במדיניות
החברתית שלנו. ההפצה המוגברת של איגרות ה"בונדס"
חשובה למימון פעולות הפיתוח.

חלק מההחלטות שקיבלה הממשלה באחרונה הן
בהכרח מאותו סוג שנוהגים לכנות "בלתי-פופולאריות",
אך הן נעשו בלי להתחשב במועדים פוליטיים כלשהם.
נושא שני שבו טיפלנו מיד הוא הפעלת המשק.
הגיוס רחב-הממדים של כוח-אדם ושל גורמי ייצור,
ובעיקר בתחום התחבורה, העמידו את המשק לפני קשיים
מיוחדים במינם ובהיקפם. הפעלנו את מירב גורמי

חיו"ר י. ישעיהו:

חברי הכנסת, על סדר-היום שלנו שני סעיפים
הקשורים זה בזה: חוק התקציב לשנת הכספים 1974,
תשל"ד—1974, וחוק תקציב הביניים לשנת הכספים
1974, תשל"ד—1974. רשות הדיבור לשר האוצר.

שר-האוצר פ. ספיר:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הממשלה עשתה
מאמץ ניכר כדי להביא לפני הכנסת את הצעת התקציב
לשנת הכספים הבאה, 1974, עוד לפני תום שנת הכספים
הנוכחית. המלחמה, מצד אחד, ומערכת הבחירות שהת-
אחרה, מצד שני, הקשו על הממשלה בהכנת התקציב.
עם זאת סבורים היינו שכבוד הבית וכבודו של הממשלה
מחייבים הגשת התקציב במועד מוקדם ככל האפשר.

מועד הגשת התקציב הוא כרגיל המועד המתאים
להצגת מדיניותה הכלכלית של הממשלה. עם זאת עלי
לומר שמדיניות כלכלית אינה מתמצה בהצעת התקציב
בלבד. כל השנה אנו עוסקים באופן רצוף בהתוויית
המדיניות הכלכלית. קל וחומר שמאז יום הכיפורים לא
הפסקנו לעסוק בהתאמת המדיניות הכלכלית ובהכוונת
המשק עקב השינויים הקיצוניים שהביאה המלחמה.
בתקופה זו נחתו עלינו, מבחינה כלכלית, ארבע מכות
שהשפעתן מורגשת בכל.

(א) בעולם חלו זעזועים כלכליים אדירים: אלה
התבטאו בעליית מחירי מוצרים ובמיוחד מוצרי מזון
בסיסיים. (ב) מחירי הדלק הקיעו שחקים. (ג) המטבעות,
לרבות אלה של האדירות במדינות, טולטלו טלטלה עזה
למטה ולמעלה, מי על-ידי פיתוח ומי על-ידי ייסוף.
(ד) לזאת נוספה המלחמה שהשפעתה שקולה כנגד כל
אלה ואף עולה עליהן. הבעיות הללו מצטרפות לקשיים
הרגילים שמצבה המיוחד של ישראל מעמיד לפנינו.
ועדת השרים לענייני כלכלה, והשרים המופקדים על כך
במיוחד, עסקו מאז יום הכיפורים, כמעט ללא הפסקה,

לבין כלל היצוא אמור היה לעלות על 1,500 מיליון דולר, סכום שלפני המלחמה היה גרואה לנו מפחיד בגדלו. בכך נכללות התייקרויות היבוא, כמו, למשל, מוצרי המזון הבסיסיים שבשנת 1973 התייקרו ב-130 מיליון דולר לערך. עם זאת חובה לציין כי היצוא היה מגיע לשלושה מיליארד דולר. גידול זה היה גובע גם מעליית מחירים, אך עדיין היה בסכום העצום הישג ניכר כשלעצמו.

שנת 1973 היתה עתידה איפוא להיות שנה שבה התפתחויות חיוביות — כמו הגידול המהיר בתוצר — מלוות בהתפתחויות שליליות, שעיקרן ההרעה במאזן התשלומים. בולטת במיוחד לרעה היתה גם ההתפתחות בתחום המחירים. בתשעת החודשים הראשונים של השנה עלה מדד המחירים לצרכן ב-16%, וזה קצב מהיר מאוד. הסיבות להתייקרות היו עליית מחירים בעולם ותוספת הוצאות, וכן הגברת הביקוש המקומי.

הקשיים הללו היו מחייבים ללא ספק מדיניות כל-כלית תקיפה שמטרתה להפחית בשיעור ניכר את גידול הצריכה הפרטית ולהקטין את הפער שבין היבוא והיצוא. אלא כאמור בעיות קשות, אך לא בלתי-ניתנות לפתרון במסגרת המדיניות הכלכלית שהממשלה מתווה מפעם לפעם. אולם המלחמה שינתה כאמור את כל ההסדרים וגיימדה במידה רבה את הבעיות שלפניהן ניצבנו רק לפני חצי שנה. השפעתה ניכרת בשלושה תחומים מרכזיים: (א) ההוצאה הנוספת במטבע חוץ. (ב) גידול עצום בחלקה של התפוקה לאומית המופנה במישרין לכיסוי הוצאות מקומיות של הבטחון. (ג) תפסת תוצר ויצוא הנובעים מגיוס מוגבר וממצב של מתיחות בטחונית.

לפי התיכנון המקורי צריכה היתה ההוצאה הבט-חנית של המשק במטבע חוץ להסתכם בשנת התקציב המסתיימת בעוד שבועיים ב-700 מיליון דולר לערך. בסכום זה נכלל יבוא ישיר של נשק וציוד, וכן יבוא חמרי-גלם לייצור בטחוני בארץ. לעומת זאת היתה ההוצאה למעשה לצרכי בטחון גדולה ב-1,200 מיליון דולר והגיעה לסכום הקרוב ל-2,000 מיליון דולר. הסיבות לכך הן ברורות. אומר רק כי אין זה חלקה הגדול של ההוצאה במטבע חוץ הנובעת מהמלחמה. אנו יודעים עתה — ואני מרגיש את המלה "עתה" — כי דברים אלה משתנים, כי המלחמה חייבת במהלך מספר שנים הוצאה במטבע חוץ המסתכמת במיליארדים רבים של דולרים. הוצאה זו באה כדי לאפשר חזרת הנשק והתחמושת שאבדו במלחמה וכדי להתעצם לאור הלחצים שהפכו ממנה. בשנה הקרובה אנו עתידים להוציא במטבע חוץ סכום של 1,600 מיליון דולר, כלומר כמיליארד דולר לערך. לתיכנון המקורי שהיה לנגד עינינו לפני מלחמת אוק-טובר.

זה אינו החשבון הסופי של ההוצאה במטבע חוץ הנובעת במישרין מן המלחמה. יתר על כן, גם הסכומים שהיו מתוכננים לפני המלחמה היוו עול ניכר על המשק ומשקלם בגרעון במאזן התשלומים כבר אז היה רב ביותר.

ההוצאה במטבע מקומי בתקציב הבטחון תעלה בשנה הקרובה באופן בולט במיוחד. ב-1973, בשנת התקציב המסתיימת בימים אלה, גדלה ההוצאה בלירות פי שניים ויותר לעומת מה שתוכנן תחילה. בכך נכללו בין היתר התשלומים למגויסים בסך 1,500 מיליון לירות, שהיוו חלק נכבד בהוצאה הנוספת. ב-1974 ההוצאה בלירות

הייצור, הן כדי לשמור על אספקה סדירה לציבור והן כדי להפחית את הנוק לכלל הפעילות המשקית, לרבות היצוא.

מדיניות זו הצליחה. קודם כל זכה המשק, ובמיוחד זכו הענפים העיקריים בתעשייה ובחקלאות, ב"תעודת גררות" והוכח כי המשק מושתת על יסודות איתנים. על אף העובדה שאחוזו כה גבוה של כוח-האדם, ואחוזו גבוה עוד יותר של כלי התחבורה, הוצא מעבודתו הרגילה, נשמרה האספקה השוטפת לאוכלוסיה. נתגלו בעיות זמניות פה ושם, אך הייצור והשיווק התנהלו בדרך משיבית רצון. למלחמה מתלווה בדרך כלל מחסור וקיצוב. והנה דווקא אצלנו, למרות מלחמה עיקשת בשתי חזיתות, התנהל חלק גדול מהפעילות האזרחית כמעט באופן רגיל. בעיני זה הישג חשוב.

התפוקה נמוכה אמנם מהתחזית שקדמה למלחמה. אך בזכות מאמץ מוגבר של העובדים ובעזרת הסידורים שעשה מטה מל"ח — משק לשעת חירום — היה ההפסד בתוצר נמוך יחסית ברוב הענפים. זאת חוץ מענפי תעשייה בודדים ומענף הבנייה, שהפגיעה בו קשה במיוחד. ענף התיירות נפגע גם הוא, משום שירד מספר התיירים. מרבית הענפים האחרים במשק התאוששו בשיעור ההולך ועולה עם התרחקותו מאוקטובר. צוואר-הבקבוק שנוצר על-ידי התחבורה גרם כמובן לקשיים ניכרים. פעלנו במהירות רבה ובמחיר יקר למדי; קנינו אלפי כלי-רכב כדי להתגבר גם על בעיה זו. המדיניות הכלכלית הותאמה במהירות לנסיבות שהשתנו באופן קיצוני, ותגו-בות המשק והציבור לשינויים אלה היו עד כה מעודדות.

כאשר ניגשנו להכנת התקציב המובא היום יצאנו מנקודת-המוצא הבאות המיוחדות לתקופה זו. כל אלה הן נוספות לבעיותיה הרגילות של ישראל: (א) השפעת המלחמה על התקציב והמשק. (ב) הוצאות שפקדו באח-רונה את משק העולם, לרבות פיתוחים וייסופים במדינות אדירות במערב ובמזרח. (ג) כתוצאה מאלה — אי-ודאות מסיימת ביחס להתפתחויות המשקיות הצפויות. (ד) הצו-רך בחלוקה צודקת של הנטל הכלכלי שעלה בעקבות המלחמה, ובכלל זה הדאגה לחיילים המשוחררים.

כדי לבחון כיצד משפיעה המלחמה על המשק יש לראות את ההתפתחות הכלכלית ב-1973. המלחמה באוק-טובר היא המועד המחלק את השנה שחלפה לשני חלקים שונים באופיים.

בתשעת החודשים הראשונים גדל התוצר בקצב מהיר של 7.5% בחשבון שנתי. זו היתה תוצאה של גידול מספר המועסקים ב-4%, ועלייה בתוצר למועסק בשיעור דומה, של 3.5%. נמשכה התעסוקה המלאה והורגש אף מחסור בעובדים. ההכנסה הלאומית לנפש הגיעה ב-1973 ל-9,200 ל"י, כלומר מעל ל-2,000 דולר לנפש. זוהי הכנסה לאומית המעמידה אותנו במקום נכבד אף בין מדינות אירופה המערבית, ואפילו יפאן. במקביל נמ-שכה העלייה המואצת בצריכה הפרטית — כ-10% לנפש. החסכון לא נפגע, וזוהי עדות לעלייה הניכרת בהכנסות הפרטיות של כלל הציבור.

שאבנו עידוד מכך שבתשעת החודשים הראשונים נמשך גידול מהיר בהשקעות — כ-20% לפי בסיס שנתי. הגידול בהכנסות ובצריכה הפרטית, וכן עליית המח-רים הגדולה של היבוא מחוץ-לארץ, נתנו אותותיהם בגרעון החוץ בחשבון השוטף. הפער בין כלל היבוא

בספטמבר. במקום 3 מיליארד דולר יצוא — 2.85 מיליארד דולר. מצד שני גדלה הצריכה הפרטית לנפש ב-4% במקום 10% בקירוב. גם היבוא היה ברביע האחרון של 1973 נמוך לעומת מה שצפינו. מנתונים אלה מתברר שבעיקר בתחומי התוצר לשנה זו ולעתידי — והרי ההשקעות עתה הן הגידול בתוצר בעתיד — אנו סובלים קשה. יש עוד לצרף הוצאות הנקראות אורחיות אך למעשה הן קשורות במכונות בטחונות. סימן-ההיכר שהן שייכות לבטחון הוא שאינו תורמות בעתיד במשהו למשק המדינה וחשיבותן היא במישור אחר. כך, למשל, ההוצאה הנוספת לבניית מקלטים בערים. בשנה החולפת בלבד סכומים אלה של הוצאות בטחוניות-אורחיות מתקרבות ל-700 מיליון לירות.

כשאנו מסכמים לעצמנו תוספת ההוצאות לבטחון והמחיר למשק ב-1973, מגיעים אנו לסכום האסטרונומי של 14 מיליארד לירות, מהם למעלה מ-10 מיליארד היוו את התקציבים הנוספים לבטחון שהובאו בשתי הודמנויות נפרדות לכנסת. זהו חלק מסך 30 מיליארד לירות שהמלחמה עלתה לנו מבחינה תקציבית ומשקית.

והי איפוא הבעיה בכל היקפה וחומרתה. המשתמע ממנה הוא שעלינו להמשיך ולהתחזק מבחינה צבאית ובו בעת לשאת בנטל הכלכלי. ואמנם התקציב שלפנינו, המייחד 14.5 מיליארד לירות לבטחון, מבטיח מירב האמצעים להתעצמות צבאית. יש בו כדי להבטיח רכישת כל הנשק והתחמושת שמוכנים למכור לנו בשנה זו. תקציב הבטחון מבטיח שהתעשייה בארץ, זו שבמסגרת משרד הבטחון וזו שבידיים פרטיות, תייער במלוא התפוקה שביכולתה להגיע אליה לצרכי מערכת הבטחון. כמו בעבר כך גם בהווה, ואני בטוח שגם בעתיד, כל דבר שהשגתו תלויה בכסף ושכדאי לרכוש או לייצר ייעשה בתקציב זה.

מובן שהסכומים הגדולים אינם צריכים להשכיח מאתנו את הצורך בחסכון וביעול בכל מקום, ובמערכת הבטחון בכלל זה. אסור שמרוב עיסוק במיליארדים נאבד את הפרופורציה ונפחית את החשיבות שיש לייחס לכל לירה מכספי משלם המסים. אני בטוח שהוועדה שמקימת הכנסת לעניין תקציב הבטחון תדון בפרטים ותוודא שמתקיימת חובת ההתעצמות ואין נשכחת המצווה של מגיעת ביבזו.

חובה שאינה נופלת בחשיבותה מהתעצמות היא מתן טיפול וקיום הוגן לכל אלה שנפגעו במלחמה. גבורתם של חיילינו וקרבנם של אלה שנתנו נפשם או נפגעו בגופם אינה נמדדת בערכים כספיים. היא חרותה על לבה של האומה ולאורה נחנך את בנינו. "הצבי, ישראל, על במוחית חלל, איך נפלו גיבורים" אינו זכרון רחוק מהעבר. זוהי מציאות מרה שחזינו מבשרנו פעם נוספת ביום הכיפורים. לכך אין מחיר ואין תשלום. אם נזכה והפעם נתקדם לקראת הסדר מדיני, ואולי אף לקראת שלום, יהיה בכך הפיצוי היחיד למשפחות שהיקר להן מכל נתן נפשו להמשך גיבושן כמדינה. עם זאת חובתנו הקדושה היא לוודא שיעשה כל שניתן לעשותו כדי לדאוג למשפחות שיקריהן נפלו, ולהקל על חיילים שנפגעו ונפגמה יכולתם להתמודד עם בעיות היומיום. בתקציב הבטחון יש כדי לאפשר כל אלה בצורה הוגנת ומכובדת.

חברי הכנסת, השפעת המלחמה היא דומיננטית

רבה עוד יותר. היא מסתכמת ב-8,250 מיליון לירות לערך. סכום זה גבוה מתקציב הבטחון כולו, לירות ומטבע חוץ, שהיה צפוי ב-1974. חלקו של תקציב הבטחון המקורי ב-1973 בתוצר הלאומי היה אמור להיות 17%. והנה ב-1974 יגיע חלקה של ההוצאה המקומית בלבד לבטחון. כלומר בלירות, לאחוז דומה בתוצר הלאומי. אין איפוא תימה שהסכומים הם כה גדולים. תקציב הבטחון ב-1973 וב-1974 מבטיח רכש, ייצור מקומי של נשק ותחמושת, ביצורים ורמת כוונות כפי שהם מתחייבים מהמצב הנוכחי.

אנו ניצבים מול צבאות שקיבלו ומקבלים נשק בהיקף מדהים. למדינות המוזיקות צבאות אלה אין בעיות כספיות. הן נהנות מהכנסות אגדיות מהנפט והן נהנות מתמיכת מעצמה אדירה שאינה מודקדת עמן בחשבונות של כסף. גם לאחר שהושגה הפרדת הכוחות בחזית המצרית — וזה צעד שכל מי שענינו בראשו מברך עליו — אין אנו יכולים להפסיק לרגע את ההת-עצמות הבטחונית. לפני המלחמה נהגנו באופן קבוע לרכוש וליצור כל דבר שהאחראים לבטחון סברו שהוא חשוב לכוחנו. אנו ממשיכים לעשות זאת בתקציבי 1973 ו-1974 וגם בתיכנון לשנים הבאות. אלא שגם בתחום זה נשתנו המושגים, הן מבחינת הכמות והן מבחינת האיכות של כלי המשחית שיש בצד שכנגד. כיוון שהנשק ממשיך לזרום לארצות ערב מצווים אנו להיוו בשנה אחת התעצמות שבעבר סביר היה להשיגה בשנתיים.

במובן זה עומדת לנו עזרתה של ארצות-הברית המאפשרת לנו לרכוש במחסניה ובמפעליה נשק לסוגיו השונים. יש דברים בודדים שאנו מבקשים לרכוש ואיננו מקבלים, אולם כללית יש אוזן קשבת למשאלותינו בתחום זה. יתר על כן, זכינו שהנשיא האמריקני ומזכיר המדינה ושלוחות אחרות של הממשל וכן הקונגרס מבינים לבעיותינו הכלכליות. ואמנם הסיוע בסך 2.2 מיליארד דולר הוא סכום ניכר שאני מקווה כי רובו יהיה מענק, וזאת בנוסף לסכומים שניתנו לנו כאשראי עוד לפני פרוץ המלחמה, והם גדולים מאוד.

עם זאת טעות היא לחשוב. שאנו יכולים לגול מעל כתפינו את נטל הצוואה המלחמה. הסיוע הכספי מיועד אך ורק לרכישת נשק בארצות-הברית. לא ניתן לממן בעזרתו הוצאות אחרות. יתר על כן, הסכומים במטבע חוץ לרכש וליצור וליבוא חמרי-גלם לתעשייה בטחוניות יהיו בשנתיים אלה גדולים יותר מכל הסכום שארצות-הברית משיטה לנו כסיוע. בנוסף לכך יש לזכור שההוצאה בלירות מהווה 57% מכלל תקציב הבטחון, וזו אינה יכולה להתכסות אלא על-ידינו, תושבי ישראל.

אין להתעלם מכך שלהיותנו זקוקים לסיוע כלכלי גדול מארצות-הברית יש גם אספקטים פחות חיוביים. פירוש של דבר הוא הגדלת תלותנו במעצמה שהיא אמנם ידידותית, אך עלולים להיות חילוקי דעות בינינו.

לחשובן המלחמה שאנו פורעים ונמשיך לפרוע בש-נים הקרובות יש להוסיף את ההפסדים למשק שאינם מתבטאים בתקציב. הזכרתי בתחילת דברי אורות וצל-לים שהיו צפויים במהלך שנת 1973 כולה. אולם כידוע השתנתה ההתפתחות. הגידול השנתי בתוצר היה נמוך ב-1.2 מיליארד לירות מהחזוי. תוספת השקעות הייתה קטנה ב-1.9 מיליארד לירות לעומת מה שנראה ריאלי

והרחבתו תלויים קודם כל בהם. העלאת הפריון בניהול ובייצור הם הם התמריץ העיקרי. אנו יכולים לסייע להם, אך לא לעשות במקומם.

חברי הכנסת, הצירוף של המצב הבטחוני הנוכחי והזעזועים בממשק העולמי מעמידים אותנו לפני שורה של אי-ודאויות. מפעם לפעם אנו נאלצים לשנות את התחזית של מספר המגויסים למילואים במהלך השנה. לפני כמה חודשים היה המספר גבוה בהרבה והפדרת הכוחות עם מצרים הפחיתה אותו כשיעור ניכר. אם תושב הפדרת כוחות בגבול הסורי יביא הדבר להפחתת מספר המגויסים. אך כמובן יש להביא בחשבון אפשרות שונה ואף הפוכה. מכך אנו למדים מה הם הקשיים של תיכנון בישראל. אנו עוסקים בזאת ומפרסמים תכנית לחמש ואף לעשר שנים. מצד שני עובדה היא שהמכשולים בפני תיכנון בישראל גדולים. מאשר בארץ אחרת. פירוש הדבר שהמדיניות שאנו מתווים, ואשר התקציב הוא כלי מרכזי לביצועה, מוכרחה להיות גמישה במידה-מה. היא חייבת להביא בחשבון בעיות של חזרת-מגו. ייסים לעבודה, מצד אחד, וחוסר עובדים בשל גיוס, מצד שני. היא חייבת להביא בחשבון המשך הזעזועים בשערי המטבע בעולם וכן אפשרות מיתון במדינות המפותחות. אי-הודאות הכלכלית מחייבת אותנו לנקוט מדיניות תקציבית גמישה. כל הכלכלנים מאוחדים בדעתם שלא ניתן לתוות בהתאם להתפתחויות הכלכליות. אני עצמי סבור. כי אין סכנה של מיתון. אך כבר ציינתי מגבלותיהם של תיכנון ותחזיות בתקופתנו. בתקציב-פיתוח כללנו סעיף מיוחד למקרה שיורגש רפיון במשק. סכום של 400 מיליון לירות מיועד להוצאות פיתוח חשובות שיופגעו בהתאם להתפתחויות הכלכליות. כלומר אם נחוש בהאטה כלשהי נזרו את הביצוע, אחרת יידחה השימוש בסכום זה.

קיים חשש הפוך שננסה לעשות בעת ובעונה אחת יותר מאשר יכלתנו הפסיית מאפשרת. לכן הקמנו ועדה בין-משרדית שבאה להבטיח כי הגופים הממשלתיים, — ואני יכול להוסיף: גם המוניציפאליים — הממונים על עבודות בניה גדולות, לא יתחרו זה בזה, כדי שלא יביאו להאמרת מחירים מיותרת. משרדי הבטחון, השיכון, מע"ץ והאוצר יתאמו הפעלת עבודות בניה. אנו מקווים שבדרך זו נוכל להשיג ניצול יעיל של כוח-האדם והציוד מבלי ליצור מחסור מלאכותי.

אין להתעלם מהסכנות הכרוכות בלחצים אינפלצרי-יוניים חזקים. הכלי העיקרי שיופעל למנוע התפתחות זו הוא מס ערך מוסף שביכלתו לספוג עודפי כסף מן המשק. מס הערך המוסף מחייב חקיקה. המועד שבו נציע לבית הנהיגה, וכן השיעורים שבו יופעל, תלויים במידה רבה בהתפתחויות במשק. עם הנהגת המס יופחתו כשיעור מסוים מסי הקנייה. המערכת הזאת היא גמישה ותופעל בהתאם למצב. בשלב זה, כפי שתראו, אין אומדן ההכנסות כולל את המס הזה.

חברי הכנסת, בעוד שקיימות אי-בהירויות בתחום הכלכלי, הרי בתחום התברתי אין עוררין על כך שעלינו לשאוף לכך שחלוקת הנטל הכלכלי תהיה צודקת במידה האפשר. מבעלי האמצעים וההכנסה. הגבוהה יש לדרוש באופן פרופורציונאלי יותר מאשר מבעלי ההכנסה הנמוכה. ואמנם כאשר התחלנו, מיד אחרי יום הכיפורים, בגיוס כספים מהציבור הנחה אותנו עקרון זה לאורך כל

על מדיניות התקציב. עם זאת קיימות בעיות נוספות שהחריפו השנה. אחת מהן נובעת מהתהפוכות הכלכליות הפורקות את העולם, ובמיוחד את הארצות שאנו קשורים בהן. נושא זה נותן אותותיו בכמה תחומים. ראשית, אנו מייבאים חמרי-גלם מסוגים שונים. ההתייקרויות של הדלק ושל מוצרי המזון הבסיסיים מורגשות, בחלקן לפחות, בכיסו של כל אזרח, והשפעתן ניכרת לרעה במאזן התשלומים של ישראל.

צריכת הדלק עולה בקצב מהיר ואנו עשויים גם לעמוד בקשיים של רכישת הדלק. עד כה הצלחנו לספק את כל הכמויות הדרושות ואף לשמור על רזרבה גדולה, כיאות למדינה העשויה למצוא עצמה במצור. אולם המחיר היה גבוה ביותר. לפי הערכתנו תהיה ההוצאה לדלק, לרבות זה הא מסיני, גדולה ב-1974 בחצי מיליארד דולר יותר מאשר ב-1973. שינוי זה יורגש בגרעון בחשבון השוטף. כך הדבר במדינות גדולות ועשירות הלוות בימים אלה כספים כדי לעמוד בהוצאות הנוספות ליבוא דלק. אוכיר כי עוד ב-1971 היה מחירה של חבית דלק גלמי — ובטונה דלק יש כשבע חביות — 1.30 דולר, ואילו לא מכבד נערכו מכרזים שבהם הגיע המחיר ל-16—17 ואף ל-20 דולר החבית.

תהליך ההתייקרות הגיע לשיאו בדלק. אך לא פחות חמורה היא התייקרותם של מוצרי יסוד שונים, לרבות מזון בסיסי. נושא זה נדון כאן בהרחבה עם החלטת הממשלה שלא להגדיל את הסובסידיות — ואני מדגיש: החלטת הממשלה שלא להגדיל את הסובסידיות, ולא להקטינן — ולא אחזור אליו. אציין רק כי בימים אלה, ואשר, ממשד מחיר הסוכר להרקיע שחקים. ולוואי ותהיה בטוח שהרזרבה שייחדנו בתקציב לעניין זה אכן מספיק. המזון הבסיסי המיובא לארץ חייב הוצאה הגדולה ביותר מ-100 מיליון דולר מעל להוצאה ב-1973 לאותה מטרה, והרי ב-1973 הוצאנו יותר מאשר ב-1972. המזון והדלק יחד יגדילו את הגרעון במאזן התשלומים ב-600 מיליון דולר ב-1974.

כל היבוא לישראל התייקר ב-1973 ביותר מ-20%, וב-1974 תישנה תופעה זו ואולי תחמיר. בשנתיים עלו איפוא מחירי היבוא ב-50% לערך. אנו מייבאים בסכומים גדולים ולכן התייקרות היבוא היא הסיבה לשליש מכלל ההתייקרות שפקדה את המשק ב-1973.

עליית המחירים של היבוא משקפת בעיות כלכליות שארצות אחרות מתחבטות בהן. זעזועי המטבע בעולם והמשך האינפלציה גוררים עממה האטה בצמיחה הכלכלית בארצות התעשייתיות. דווקא ארצות אלה הן היעד העיקרי ליצוא מישראל. לפני שנה—שנתיים היה קצב גידול היצוא מוגבל מפני שלא יכולנו להרחיב את הייצור מהר די הצורך. היום ייתכן שהמדינות שאליהן אנו מייצאים לא יקלטו עוד סחורות יבוא כה רבות ואזי נפגע גם אנחנו.

אנו חייבים לעשות כל מאמץ כדי למנוע פגיעה ביצוא. כדי להאיץ את התפתחותו אנו כוללים בתקציב סכום ניכר לתמריצים. אני יכול לומר, ולא בפעם הראשונה מעל במה זו, שנמשך להבטיח את רווחיותו של היצוא. אין לנו ספק שתעדינו הכלכלי תלוי בקצב גידולו של היצוא. עם זאת הפתרון לבעיה זו איננו בקופת המדינה. היצואנים, ובכך אני כולל גם את העובדים שתוצרתם מופנית ליצוא, חייבים לדעת שהיצוא

הכל כדי שהביורוקרטיה המתחייבת ממנו תצומצם עד למינימום.

ההוצאה למטרות סוציאליות, לרבות תשלומי הבי-טוח הלאומי, תגיע ב-1974, לפי הצעת התקציב, ל-11 מיליארד לירות. זהו סכום עצום שכשני שלישים ממנו הם הוצאה שוטפת, ואילו שליש מיועד להשקעות. בשלוש השנים האחרונות קיימת התפתחות רצופה ובו-לשט בתחום הזה. כאשר מפחיתים את הוצאות הבטחון, שגדלו באופן קיצוני באמצע 1973, רואים שקיימת עלייה רצופה בחלקו של התקציב המיועד למטרות חברתיות.

שלוש הפעולות העיקריות שלנו בתחומי החברה הן: הבטחת ההכנסה, חינוך והכשרה מקצועית ושיכון. שלוש קבוצות אלה נוטלות למעלה משלושה רבעים מהתקציב למטרות חברה. על אף המצב המיוחד והחמור שבו אנו נמצאים נמשך פיתוחם של המיזמים החברתיים. אין בשום מקרה ירידה ברמתם. עצם קיומו של תקציב פיתוח כה גדול למטרות אלה מלמד כי אנו לא רק שוק-דים על הקיים אלא גם חותרים קדימה. בולטת ביותר היא ההתקדמות שחלה בשנה הושטפת ושתחול גם בשנה הבאה בתשלומים להבטחת ההכנסה. העובדה שאימצנו לנו מדיניות של הכנסת מינימום וכן הצמדת התשלומים לשכר הממוצע העלתה אותם במידה תלולה בשנה האחרונה. התשלומים להבטחת ההכנסה עלו ב-1973 ב-51% ויעלו ב-1974 בעוד 42%. למרות עליית המחירים המהירה נותר גידול ריאלי ניכר, ועל כך אנו גאים. זוהי תוצאה של העובדה שהתשלומים להבטחת ההכנסה עלו-לים הן עם תוספת היוקר והן עם עליית השכר. כן אנו דואגים לפיצוי או מענק מיוחד בעת שינוי חריף ברמת המחירים, כפי שהיה באחרונה, במצרי המזון הבסיסיים. הקבוצות הגדולות הנהנות מתשלומים להבטחת ההכנסה הן: קשישים ומשפחות מרובות ילדים. עם זאת קיימים לפחות שישה סוגים של זכאים לתשלומים אלה: כאמור, משפחות מעוטות הכנסה; אוכלוסיה קשישה; משפחות מרובות ילדים; תלמידים וסטודנטים הנהנים משכר לימוד מדורג, מענקי ביגוד וציוד, מענקים לסטודנטים וכו'; נכים, והכוונה היא לנכים נפגעי תאונות עבודה או נכים שייכללו מאפרייל במסגרת חוק ביטוח נכות; אנשים שפעילותם הכלכלית נפסקה לזמן-מה, היינו מובטלים, נפגעי עבודה, יולדות.

רוב התשלומים ניתנים לפי חוק. במקרים מסויימים קיימים הסדרים המיועדים לשיפור נוסף של המצב, לחלק מקבוצות אלה שהוא פגיע במיוחד. כך, למשל, ההטבה הסוציאלית למקבלי קיצבאות זיקנה שזו הכנסתם העיקרית. ההוצאות לכל הסעיפים האלה יחדיו הן למעלה מ-3.5 מיליארד לירות לעומת 1.5 מיליארד לירות ב-1972.

הסעיף השני בגדלו בתחום החברתי הוא החינוך וההכשרה המקצועית. ההוצאות שבתקציב ומסביבו לנו-שא זה הן 2.6 מיליארד לירות. בולטת העובדה שבהתאם לסולם העדיפויות שלנו עולה עתה יחסית חלקו של החינוך היסודי והעל-יסודי ויורד במיקצת חלקה של ההוצאה לחינוך הגבוה. הטעם לכך הוא שבשנים האחרונות חל זינוק עצום דווקא בחינוך הגבוה וכלכישו יש בו התייצבות. לעומת זאת מושג דגש בטיפול בגיל הרך. בתשל"ד יבקר כ-100,000 ילד בגני-ילדים לגילאי 3-4. שני שלישים מהם יתחנכו בגני-ילדים ציבוריים. ההישג העצום, לדעתי, הוא בזה ש-87% מכלל הגילאים הללו

הדרך. אביא כמה דוגמאות: מילווה החובה הוא לפי ההכנסה החייבת במס ואינו חל על מי שפטור ממס הכנסה. המילווה מרצון הוא פרוגרסיבי עוד יותר. השכיר רים משלמים הכנסת שבווע או שבועיים ורק ציבור המנהלים והעובדים הבכירים מפריש, ברובו, משכורת חודשית. ובכלל, היחס במילווה מרצון בין שכירים לעצמאים ולחברות הוא לערך אחד לארבעה, בעוד שבמילווה דומים בעבר היה היחס הפוך ושונה לחלוטין — שני שלישים היוו השכירים ורק שליש כל היתר. גם ייקור הדלק, שאינו מס, נעשה תוך התחשבות בשיקולים חברתיים. כחצי מהייקור, הוטל על הבנזין, ויש כאן חברים שזעמו על כך. אנו סברנו שצריכת הבנזין מהווה אמנם שישית מצריכת הדלק, אך בכל זאת מוצדק להטיל על חלק זה כמחצית ההתייקרות. הטעם לכך הוא שהשי-מוש בבנזין מתבטא קודם כל ברכב פרטי שאינו דווקא נחלת בעלי ההכנסה הגבוהה.

מדיניות הסובסידיות הביאה ומביאה בחשבון קודם כל את בעיותיהם של בעלי ההכנסה הנמוכה. איננו סבורים שהדרך הטובה לתמוך בהם היא דווקא להבטיח לכל היושבים כאן, למשל, מזון מוזל. מה גם שבעלי הכנסה נמוכה הם בין התומכים במחירו על-ידי המסים שהם משלמים. מיד עם הודעתנו בבניין הסובסידיות הצענו שיטת פיצוי שאינה סעד.

אך כל גשתעשע באשליות: נטל המלחמה רובץ עלינו. פירושו של דבר הוא שחייבת לחול ירידה בשיעור מסויים, לא גבוה, ברמת החיים של האוכלוסיה. בעיני רבים גם ירידה בשיעור נמוך נראית מהפכנית כי אנו רגילים לעלייה תלולה מדי שנה. אין מנוס מירידה ברמת החיים; ההוצאות הבטחון החיוניות הן אפשריות רק אם אנו מקטינים את חלקם של המקורות המשמשים לצריכה פרטית. גם אחרי שנביא בחשבון את הסיוע האמריקני, וכל סיוע אחר, המקורות הללו אינם גדלים כדי כך שאפשר לקיים הוצאה בטחונית כה עצומה מבלי לגרוע בתחומים אחרים. לכן הטלנו מסים נוספים על הקיימים. אנו מגיעים לשיא במיסוי בכך שכ-54% מההכנסה הלאומית שלנו נלקחים חזרה במסגרת המסים הישירים והעקיפים ומילווה החובה. זאת בלי להביא בחשבון מסים עירוניים וביטוח לאומי. אלה הם מסים גבוהים מאוד, לעתים בתחום מס והכנסה יש להם אף השלכות שליליות. זאת גם הסיבה לתיקונים בחוק שאנו מציעים.

המסים הם צד אחד של המדיניות שבו יש מקום חשוב לשיקול חברתי. מערכת השירותים שמפעיל תקציב המדינה היא צד אחד של המדיניות הבאה לשפר את פני החברה בישראל.

השירותים, ובכללם תשלומי הביטוח הלאומי שממל-אים יותר ויותר תפקיד נכבד, ישמרו על כך שרמת חייהן של השכבות מעוטות ההכנסה לא תיפגע אפילו בתקופה זו. במידה-מה, בעיקר בתחום הבטחת ההכנסה, אף תהיה עלייה ריאלית.

פרק מיוחד בתחום זה הוא הדאגה לחיילים המשו-ררים. אין לאיש מאתנו ספק לגבי התודה שהציבור כולו חש כלפי כל מי ששירתו תקופה כה ארוכה, תוך חירות נפש. לא כך הודורה הממשלה והביאה לפני הכנסת הצעת חוק מיוחדת לעניין זה. ביצוע החוק כרוך בקשיים לא מעטים, אך משרדי הממשלה נערכים לכך ועושים

לעבודה וכן הלוואות ומענקים לשיקום עצמאיים בעקבות גיוסם הממושך. בתקציב על סעיפי השונים הובא חוק זה בחשבון. כך, למשל, יאפשר התקציב פטור לשנה משכר לימוד להכשרה מקצועית או ללימודים גבוהים וכן פטור ללומדים לבחינות בגרות. ביצוע ההחלטה, שאושרה בכנסת, להגדיל לחיילים משוחררים הלוואות לשיכון ב-15% ולתת למשך שנה הנחה של 50% בתש-לומי המשכנתה מתאפשר. על-ידי התקציב הזה.

הדגשתי את התקציב למטרות חברתיות משני טע-מים: ראשית, חלקו הגדול גם בתקציב זה, שהוא מבחי-נות רבות תקציב מלחמה, מצביע על נקודת-אור בולטת בדרכנו החברתית והכלכלית. שנית, לקחי התקופה האת-רוגה מחייבים אותנו להמשיך ולהשקיע באדם לא רק מטעמים אידיאולוגיים אלא גם מתוך יצר הקיום שבנו.

מאותן הסיבות עלינו להמשיך ולעשות כל מאמץ כדי למשוך ולקלוט עליה. חשיבותה של העלייה הומ-חשה שוב כאשר חשנו, בין היתר, נחיתות מספרית מהי. התקציב שהגשנו מבוסס על הנחה שיבואו השנה כ-55,000 עולים. אם יבואו יותר, נמצא פתרון הולם לקליטתם. אני בטוח שבקרב הציבור העמיקה הערנות לבעיות עלייה ויודעים להעריך נכונה כשניו של עולה הבא לכן מהנכר. אני מקווה כי בשנים הקרובות תהיה החברה שלנו פתוחה לקליטת עלייה יותר מאשר בעבר, כי כסף בלבד לא יפתור בעיה זו.

חברי הכנסת. התקציב חייב לענות לא רק על בעיות הרגע אלא גם להכין אותנו לקראת העתיד. בתחום זה ממלא תפקיד הפיתוח, שהוא סימן-היכר של ישראל, תפקיד מרכזי. בתקציב הפיתוח אנו מתמודדים, בין היתר, עם הבעיות האקטואליות שחריפותן הודגשה באחרונה. כך, למשל, חוינו באחרונה מתוך חשש בנע-שה במאגרי המים של המדינה. השנה הגשומה הקלה עלינו, אך המים עדיין ממשיכים להיות גורם מרכזי לדאגה. ואנחנו אנו מקדישים הפעם תשומת-לב מיוחדת לפיתוח מפעלי מים והתקציב למטרה זו הוכפל.

משבר האנרגיה זירז כידוע תכנית נרחבת של קי-דוחים ומחקרים. לצרכים אלה אושרה תכנית פעולה שבמהלכה יוצאו 140 מיליון לירות. חלקה הראשון של התכנית כבר מתבצע בתקציב 1974. שבו כלולה הוצאה לקידוחי נפט הגדולה פי שניים-וחצי מאשר ב-1973.

בשנה האחרונה חוינו כיצד ההשקעות הגדולות בניצול אוצרות הטבע המעטים שלנו נושאות פרי נאה. אנו נכנסים עתה לתכנית פיתוח רחבת-ממדים שתאריך השקעה של קרוב למיליארד לירות. אף בכך איננו אומרים די, ותכנית שהיקפה רחב עוד יותר נמצאת בבידור.

כיוון שהמחצבים מחייבים הובלה בכמויות גדולות יש קשר הדוק בין ההשקעה בניצולם לבין השקעות תשתית בתחבורה. אנו שמים עתה דגש בפיתוח הרכבת שבחלקה היא משרתת הובלת המחצבים לנמלי היצוא.

הצעת התקציב שלנו, הכוללת את התקציב הרגיל ותקציב הפיתוח, מסתכמת ב-35.350 מיליארד לירות, כלומר ב-3 מיליארד לירות יותר מהתקציב ב-1973. הגידול העיקרי הוא: בשירותי חברה — תוספת של מיליארד לירות; בהוצאה לפיתוח — 1.4 מיליארד לירות; קיומה של רורבה מיוחדת לפיתוח בסך 400 מיליון לירות,

יהיו בגן. ב-1974 ייתוספו עוד 300 גני-ילדים, ואנו מתחילים להתקרב לרשימה בתחום חשוב זה.

בהודמנות זו אדגיש את העמקת הפעולה למען הפעושות ואמהותיהם על-ידי הקמת מעונות-יום. אנו באמצע תהליך שיכפיל פי שניים-וחצי מספר הילדים במעונות לעומת 1971. כבר עתה גדול המספר כמעט פי-שניים ונמצאים בבנייה ובתיכנון מעונות לעוד 10,000 פעושות. נגיע תוך מספר שנים ל-600 מעונות שבהם 32,000 פעושות.

דיברתי קודם על פיתוח תוך שמירה על הקיים. הנה, למשל, בתחום החינוך היסודי אנו צופים כי ב-1974 עצמה תושלם הבנייה של 30 בתי-ספר יסודיים וחטיבות-ביניים. זאת מעל ומעבר להרחבות בבתי-ספר קיימים. בחינוך העל-יסודי נמשכת הפעולה להחלת חוק חינוך חובה חכם על כיתה י'. בתשל"ה יקיף החוק כ-55% מכלל התלמידים לעומת 30% בתשל"ד. במסגרת התיכנון לשנים הקרובות מושם דגש בתכניות להכשרת מורים. בחמש השנים שבין תשל"ה לתשל"ה מוכפל מספר התלמידים בבתי-המדרש למורים.

בהשכלה הגבוהה הגענו לפיתוח בהיקף מדהים ממש. כעת נמצאות בשלבים שונים תכניות השקעה במוסדות לחינוך גבוה בסכום הקרוב למיליארד לירות. אי לכך לא יוחל ב-1974 בבנייתם של אובייקטים חדשים. עצם ביצוען של התכניות, שהן כבר בשלבי בנייה מתקד-מים, הוא גדול ביותר ועונה לכל הדרישות הסבירות.

בתחום ההכשרה המקצועית בולט ההגש שאנו שמים בנוער. בעוד שב-1973 היה גידול ניכר בהכשרה מק-צועית למבוגרים הרי בשנה הקרובה התוספת היא בעיקר לצעירים.

חברי הכנסת, הפעולה המרכזית השלישית לקידום החברה היא השיכון. החשיבות הרבה שאנו מייחסים לפתרון בעיות דיור מביאה לכך שתתקציב לשיכון מהווה 40% מתקציב הפיתוח כולו. סך כל המאמצים שיפעיל התקציב למטרה זו הוא כ-3 מיליארד לירות לעומת 2 מיליארד לירות בשנה השוטפת. לפי התכנית יבטיח תקציב השיכון כ-42,000 פתרונות למטרות שונות ב-1974. שליש אחד מתוך זה יופנה לקליטת עלייה ושני שלישים לקבוצות האחרות. נגיע השנה למספר שיא של פתרונות לזוגות צעירים — כ-16,000 עד 20,000. כדי להקל על בעיות דיור צפוף ופגום מתכוונת הממ-שלה לספק כבר בשנה זו כ-12,000 פתרונות. אני רוצה להדגיש באזניכם שחלק גדול מאוד מפתרונות הדיור שיופעלו על-ידי התקציב הן דירות בהשכרה. בדרך זו אנו מקלים על קבוצות מסוימות שאין ביכולתן לגייס את הכספים הדרושים לרכישת דירה אפילו בתנאים הנוחים ביותר.

ההוצאות לבריאות ממשיכות להיות חלק נכבד במערכת החברתית שלנו. כמיליארד לירות מייעד התק-ציב למטרה זו. זהו גידול ביותר מ-40% לעומת השנה השוטפת. במיוחד גדולת ההשקעות העולות כמעט פי-שלושה על שנה זו. זהו ביטוי להפעלת התכניות להח-בת מערכת האישוף. תכנית זו, שתבוצע תוך שנים מספר, תביא לתוספת של 8,000 מיטות.

בכל תחומי הפעולה שלנו אנו נותנים עדיפות לסיוע לחיילים משוחררים. החוק שקיבלה הכנסת בעניין זה מבטיח הקלות או סיוע מיוחד בחינוך, בשיכון, בהכשרה

ל-82%. המילווה הוטל גם על הכנסה משעות נוספות ומפרמיות וכן על חברות ועל מפעלים מאושרים.

מאמצים רבים מוקדשים על-ידי מינהל הכנסות המדינה כדי להעלות את רמת השומה ולהקדים את הגבייה. במיוחד חיונית הקדמת הגבייה כדי שתתן ביטוי למתחולל באותם הענפים שיש בהם גיאות, לרבות גיאות עקב מצב המלחמה. הורחבה איפוא חובת הניכוי במקור על קבוצות עצמאיים נוספים בענפי החשמל, המתכת, האלקטרוניקה, ההלבשה וההובלה. הניכוי במקור מעצמאיים הוא חיוני כי הוא מספק מידע לצרכי עריכת השומה הסופית וגם מביא לגבייה תוך כדי עשיית הרווחים. בענפים שעליהם הורחבה חובת הניכוי הפעם נפוצה התופעה של קבלות-משנה, דבר שירחיב במידה ניכרת את רשת משלמי המס המוקדם. בהצעה לתיקון פקודת מס הכנסה, שנביא לאישור הכנסת, קיים סעיף אשר יאפשר לפקיד השומה להעלות את סכום המקדמה גם באמצע השנה לגבי כל מי שאצלו גדלים הרווחים במידה רבה. נוכל איפוא להקדים את הגבייה מכל מי שיהנה מגיאות.

בנוסף לכל אלה עוסקת יחידה מיוחדת בנציבות מס הכנסה בעידכון שוטף של מידע לגבי כל יחיד וחברה המקבלים הזמנות ממשרד הבטחון, מיתר משרדי הממשלה, מרשויות מקומיות וממוסדות ציבוריים. מרגע שנחתם חוזה על עיסקה למתן שירות או הספקת סחורה קיים המעקב ונגבה מס במקור על כל תשלום שנעשה במהלך עיסקאות אלו.

כמו אחרים כן גם אני סולד מהיווצרות "רווחי מלחמה", ולכן אנו פועלים להבטיח שמענפים ומיחידים הנהנים ממצב של גיאות עקב המלחמה ייגבה המס המגיע, במלואו ובמוקדם, ולפי שיעורי המס והמילווה הקיימים אצלנו אנו גובים מכל אלה מס הולם.

גם בשנת 1974 יימשך נטל המסים הכבד על הציבור. למרות זאת לא נוכל להזניח את התאמת המערכת למצב הכלכלי והחברתי במשק. משום כך נפעיל את השלב הנוסף של הרפורמה במס הכנסה ובמילווה, בהתאם לעקרונות שהותו בהמלצות הוועדה הציבורית לבדיקת מערכת המסים והמילווה, הנקראת בז'ארגון שלנו "ועדת אשר". הנימוקים העיקריים להנהגת הרפורמה הם שלו-שה: האינפלציה הביאה לעלייה ניכרת בהכנסות הגו-מינאליות של יחידים, ועקב כך גדל והולך מספר משלמי המס החייב בשיעורים שוליים גבוהים; הפחתת שיעורים משמשת מנוף חיוני לצורך צימצום העיוותים שנוצרו במשך הזמן; כן אנו מצפים שהנהגת הרפורמה תסייע בחתירה לגביית מס אמת.

השינויים במערכת הניכויים והשיעורים במס ההכנסה וביטול מילווה הבטחון שאנו מציעים יוצא ממעגל משלמי המס עוד כ-20,000 נישומים, נוסף על 50,000 שהוצאו בשנת הכספים 1973. זאת נעשה באמצעות הגבת סף המס. כך, למשל, נשוי שהוא אב לשני ילדים לא ישלם מס עד להכנסה חודשית של 792 לירות, ואם הוא אב לארבעה ילדים — עד לסכום של 1,050 לירות. שיעור המס המאקסימלי ממס הכנסה יהיה 65% — זה אינו כולל מילווה מלחמה — וההפחתה הממו-צעת במס ליחיד תסתכם ב-13%.

כאמור, נציע לבטל את מילווה הבטחון שהוא בשיעור של 7% על ההכנסה החייבת במס וכן יוקטן

וכן פרעון חובות — קרן וריבית, תוספת של 1.2 מיל-יארד לירות. לעומת זאת תקציב הבטחון קטן יותר בשני מיליארד לירות לערך.

זהו תקציב מאוזן. לא זו בלבד שאיננו נוטלים מילווה כלשהו מבנק ישראל אלא להיפך אף פורעים חובות לבנק ישראל על חשבון הלוואות שלקחנו בעבר. ניתוח התקציב מנקודת-מבט כלכלית מחייב להביא בחשבון את העודף של הכנסות במטבע חוץ על הוצאות במטבע חוץ. מחשבון זה מתברר שההזרמה שמקורה בתקציב המוצע אינה גדולה. כלכלנים ידועי שם סבורים שאפשר אפילו להזרים עוד יותר, אך אנו רוצים להימנע מכך. הגידול בתקציב, ללא שיווצר גרעון, נתאפשר בעיקר על-ידי תוספת הכנסות ממסים ואפילו לאחר ההפחתה שאנו מציעים במס הכנסה.

אומדן ההכנסות המקורי ממסים וממילווה חובה לשנה היוצאת הגיע לסך 65% מן התקציב. בעקבות מלחמת יום הכיפורים, לאחר שהועלו המסים העקיפים והוטל מילווה המלחמה, יגיעו ההכנסות ב-1973 ל-15 מיליארד ו-750 מיליון לירות. יהיה זה גידול של 48% לעומת השנה הקודמת, אולם המסים יכסו רק 47% מסך התקציב שגדל בקצב מהיר עוד יותר. ב-1974 צפוי גידול של 29.5% בהכנסות ממסים וממילווה חובה ואלה יהיו 55% מתקציב המדינה כולו.

ברצוני להדגיש כי למרות הגידול הניכר במסים ותנאי החירום שמרנו על התוכן הסוציאלי של מערכת המסים וכן על היעדים הכלכליים שהמסים הם אחד מהכלים להשגתם. העשיריון העליון שילם גם השנה קרוב למחצית ההכנסות מס הכנסה וממילווה של יחידים. מערכת המסים הוכיחה גמישות רבה, התאימה את עצמה במהירות רבה למצבים קשים ויחד עם זה לא גרמה, כאמור, לזעזועים.

במגמה לשמור על מערכת מס ראציונאלית נמשך גם השנה, זו השנה השלישית, בתהליך של הרפורמה במס ההכנסה ובמילווה. ב-1973 ביצענו שלב שני של הרפורמה במערכת מס ההכנסה. במסגרת זו בוטל היטל הבטחון והופחתו שיעורי המס. הועלה סף המס, דבר שפטר מכלל המשלמים 50,000 משלמי מס נוספים ממס, כמובן מן הדרגות הנמוכות. שיעורי המס בכל דרגות השכר וההכנסה הופחתו והשיעור המירבי של המס, לרבות מילווה בטחון, הגיע ל-70% על הכנסה של 4,150 לירות לחודש ומעלה, לעומת 75.75% על הכנסה של 3,300 לירות לחודש בשנת 1972. במסגרת תיקונים אלה הוגדלו הניכויים לקשישים, לנכים, בעד ילדים בצבא, לאמהות עובדות וכן ניתן פטור של 25% על סכום הקיבעה של הנישומים. איני צריך לציין שלא סיפקנו כל מה שהם רצו, אבל לפחות הגדלנו לא מעט.

והנה פרצה המלחמה ונדרשנו להוצאות גדולות נוספות, באופן מיידי. לצורך זה הוטל עומס נוסף של מסים ומילווה על אזרחי המדינה והועלו המסים העקי-פים. במיוחד יש לציין את העלאת ההיטל הכללי על היבוא ב-5%. מס הקנייה ועל מוצרים ושירותים הועלה ב-5%, ועל מוצרים יפועים — בשיעור גבוה יותר; הועלה הבלו על מלט והופעל היטל על המלאי. כן הוטל מילווה מלחמה. הטלת מילווה המלחמה גרמה לכך ששיעורי המס על ידיים עלו שוב, בין 7% ל-12%, והשיעור המירבי, לרבות מילווה, עלה מ-70%

לגלות כי איננו בודדים, ואכן היהדות על תפוצותיה מוכיחה זאת בדרכים שונות.

צריך להדגיש גם מעל במה זו כי פנייתנו ליהודים לסייע בכסף איננה באה להציע תחליף לעלייה. אנו סבורים כי מבחינתם הם, ולא רק מטעמים של מדינת ישראל, אין תחליף לעלייה. מצד שני, אנו יודעים כי לא כולם מוכנים להגשים זאת ובודאי שלא מיד. פנייתנו אל הקהילות והיחידים לסייע בכסף היא פתח לשיתופם במעשה היצירה בארץ. היא נותנת להם את היכולת לחזק את בסיסה של ישראל באדם ובמשק ובכך קושרת אותם לכאן ומגבירה את העניין שיש להם במתרחש אצלנו. אני עצמי מחשיב רגש שותפות זה המוביל אחר-כך גם להשקעות עסקיות ובמשך הזמן לעלייה, ואולי אף יותר מאשר הכסף עצמו.

הכנסות הבונדס הן חיוניות לפיתוח, והתרומות שמגייעת המגבית בארצות השונות הן תנאי לפעילותה המבורכת של הסוכנות. עם זאת יש לזכור כי הבונדס והמגבית חשובים לנו מאוד בהיותם הכנסה במטבע חוץ, אך מצד אחר עלינו לדעת שבהשוואה להוצאות הממ-שלה והסוכנות אין הסכומים כה גדולים.

חברי הכנסה, המדיניות הכלכלית, שתקציב זה מבטא, נדונה וסוכמה במשרד האוצר ובממשלה. עם זאת היינו סבורים מיד עם הפסקת-האש כי יש לנסות ולהביא לדיון משותף את כל גורמי המשק. ראש הממשלה הקימה מועצה כלכלית מיעצת לשעת חירום. מועצה זו כוללת בתוכה את נציגי ההסתדרות הכללית והממסדים על קבוצותיהם. כן נוטלים בה חלק פעיל אנשי משק, בנקאים ואף פרופסורים נכבדים לכלכלה. המועצה הכלכלית מקיימת ישיבות מליאה וועדות. בישיבות המליאה ובוועדות טופל בנושאים המשקיים המרכזיים ובמידה רבה הדברים שנאמרו שם משתקפים גם בהצעת התקציב שלפניכם.

מטרותיה של המדיניות הכלכלית הן אלה שמנתי קודם, ואחזור עליהן בקצרה: הפניית מקורות לבטחון; החזרת המשק לפעילות מלאה, תוך קליטת החיילים המשוחררים בעבודה, והעלאת הפריץ; קידום ההשקעות ופיתוח התשתית; האצת גידול היצוא; המשך קליטת העלייה; המשך הפעולה לקידום שכבות מעוטות הכנסה; חלוקה צודקת של הנטל הכלכלי, וביצוע חוק החיילים המשוחררים. אני מאמין שהתקציב שהגשנו יתרום לה-שגת מטרות אלה.

לפי הערכתי רבים הסיכויים שגם שנת 1974 תהיה שנה של תעסוקה מלאה ולא יהיה מיתון. לעובדה זו חשיבות החורגת מעבר למשמעותה הכלכלית. בעינינו התעסוקה המלאה היא מכשיר עיקרי להבטחת הכנסתו של כלל ציבור העובדים. אמנם ייתכנו פה ושם בעיות של אבטלה זמנית, אך להערכתי היא תחלוף במהירות, וזאת בשל הסיבות הבאות: הוצאות הבטחון המקומיות יעלו ב-18% ב-1974, וזאת אחרי שכבר עלו בשיעור ניכר מאוד ב-1973. המשך העלייה יביא להתעוררות ניכרת בבנייה. ננסה אף להדביק את הפיגור שנוצר בהתחלות בנייה בששת החודשים האחרונים. היקף גיוס המילואים אמנם ירד, אך יישאר, לפי הערכת משרד הבטחון, גבוה כמעט פי ארבעה ממה שהיה לפני המל-חמה.

כל ההנחות הללו מובילות אותנו למסקנה שב-1974

מילווה חסכון על מעבידים מ-5% ל-2.5%. לעומת זה מילווה המלחמה שתקפו עומד לפוג בסוף ספטמבר השנה יוארך עד סוף שנת הכספים, דהיינו עד לסוף מארס 1975. כן יוארך חוק מס שירותים החל על מוסדות בנקאיים וחברות ביטוח; זהו מס שאנו רואים אותו כמקדים את מס הערך המוסף על מוסדות אלו.

גם במיסוי החברות יחול שינוי בעקבות ביטול מילווה הבטחון. בחברות יעלה שיעור מס החברות ב-4%—5%. לגבי מפעלים מאושרים לא נשנה את שיעורי המס ועל כן לא יבוטל אצלם מילווה בטחון. אחת הסיבות לשינויים אלה היא הצורך לצמצם את הפער בין נטל המס החל על הכנסה ליחיד לבין נטל המס החל על ההכנסה שמקורה בחברה. כן נציע לצמצם את שיעור ההפחתה על מס רווח הון, במגמה שמי שמוכר נכס יהיה פטור ממס רווח הון לאחר 33 שנים של החזקתו לעומת 18 שנים כיום.

אשר למגמה לביטול העיוותים במס הכנסה כבר ציינתי שהפחתות שיעורי מס הכנסה ומילווה יישמשו מגוף לביצוען. אני סבור שעיוותים אלה, מלבד הפסד המס שנגרם כתוצאה ממצאותם מהווים גם גורם המשבש את מערכת השכר ויחסי העבודה במשק. ביטולם ההדרגתי של עיוותים אלה הוא איפוא צורך כלכלי וחברתי כאחד.

כפי שאמרתי בפעמים קודמות חייב מס ערך מוסף לתפוס מקום מכובד במערכת המסים בישראל. הוא צריך לשמש מכשיר שיאפשר חיטול עיוותים במערכת המסים העקיפים. במשרד האוצר שוקדים על מערכות החקיקה והאירגון של המס וכשיגיע המועד נביא את הצעתנו להנהגת המס לאישור הכנסת.

בתחום המסים העקיפים נמשיך גם בשנת הכספים הבאה בתהליך החשיפה. כן הצענו לכנסת להפחית את שיעור בול הבטחון על צריכת חשמל מ-20% ל-15% כדי שלא להוסיף עוד התייקרות תעריפי החשמל.

תחזית ההכנסות ממסים ותשלומי חובה בשנת הכספים 1974 היא 20,400 מיליון לירות. זוהי עלייה של 29.5% לעומת אומדן הגבייה הצפוי בשנת 1973. מתוך זה יגבו המסים הישירים 9,500 מיליון לירות; המסים העקיפים — 10,480 מיליון לירות, ויתר המשרדים יגבו על חשבון אגרות ורשימות כ-420 מיליון לירות. העלייה היחסית של ההכנסות ממסים עקיפים נעוצה בעיקר במיסוי היבוא, ובמיוחד מכס והיטל על היבוא.

אין בדעתי להיכנס עתה לפירוט סעיפי ההכנסה האחרים. ביינוגים כאן בודאי יזמנו לנו להרחיב את הדיבור בכל סעיף וסעיף. עם זאת אני חייב לציין את החשיבות שאנו מייחסים להשתתפותם של יהדות העולם במימון תקציב הפיתוח ובסיוע לסוכנות העוסקת בקליטת עלייה ובמימון פעולות חברתיות נוספות.

חברי הכנסה, כמו ב-1967 נודמן לי גם הפעם להיות נוכח בהתרגשות שאחזה בעם היהודי אחרי פרוץ המלחמה. החרדה לישראל וההזדהות עמה פנים רבות להם: מתנדבים הבאים לעבוד כאן ולמלא מקום מגוי-סים, וחלק מהם גם נשאר בארץ; רופאים הבאים להושיט עזרה מקצועית ברוכה; יהודים המפגינים לנוכח שגרי-רויות וסיוע כספי. לעתים אני מצר שיש צורך במלחמה כדי לחשוף רגש כה עמוק של סולידאריות. מצד אחר, אני יודע כי דווקא בזמן כה קשה חשוב לנו במיוחד

לתחום המתקדם של ייצור מנועים. זוהי דעת מומחים לרכב בעולם, לרבות אדם כמו פורד.

חשמל ומלט הם שני גורמים שבלעדיהם לא ניתן לפתח תעשייה ובנייה בהיקף מתאים. אי לכך נשלם את תחנת הכוח באשדוד ותוקם תחנת הכוח הראשונה בתחנה. בתקופה זו אף יושלם התיכון לתחנת כוח גרעינית ויתלו אף ההכנות להקמתה.

בסוף 1977 תהיה תפוקת המלט 3.5—4 מיליון טון לשנה. נשיג זאת על-ידי הקמת מפעל רביעי והרחבת המפעלים הקיימים.

בתחום התעשייה תימשך המודרניזציה של הצידור. המפעלים החדשים שיוקמו, גם בענפים ותקים כמו טקסטיל, יהיו מתקדמים ביותר מבחינת שיטות הייצור. כך, למשל, מפעל "גילית" לייצור חוטי גילון ופוליאסטר שהרצתו תתחיל תוך חודשים ספורים. ההשקעה בו כ-200 מיליון לירות, מזה 65 מיליון של המשקיע עצמו.

התיעוש בחקלאות יואץ ובקבוצים בלבד יוקמו כ-100 מפעלים תעשייתיים חדשים.

מקורות המימון לפיתוח תעשייתי נרחב יימצאו בעי-קר באמצעות חברות ההשקעה והמוסדות שהוקמו לצורך זה ובראשם הבנק לפיתוח התעשייה.

פיתוח התשתית התחברותית הוא חיוני להצלחת התעשייה והחקלאות. בשנים אלה תושלם הרחבתם של גמלי חיפה, אשדוד ואילת עד לכושר פריקה וטעינה של 16—17 מיליון טון לשנה.

מסילת-הברזל תוארך מאורון דרומה לכיוון אילת. רשת הכבישים תמשיך להתפתח ויושלמו הכבישים המהי-רים לירושלים, לבאר-שבע ולצפת. יסתים הפרויקט של נתיבי איילון בתל-אביב.

בתחום החקלאות תושלם הפעולה לביסוס ההתייש-בות, זו שעלתה בשנים שלאחר המלחמה, וההון העומד לרשות הענף יורחב בעיקר באמצעות בנק החקלאות.

תשומת-לב מיוחדת תופנה לפיתוח מקורות מים ולייעול השימוש בהם. במסגרת זו תושלם תכנית הביוב הארצית.

בתחום התקשורת יימשך פיתוח מואץ של רשת הטלפונים. בארבע השנים הבאות ייתוספו כרבע מיליון טלפונים ובכך תגדל המערכת כולה ב-50% לערך.

בארבע השנים הקרובות נקלוט כרבע מיליון עולים. נהיה ערוכים לקלוט גם מספר גדול יותר. בהרכב העלייה יבלוט מספרם הרב של האקדמאים. כדי להבטיח להם תעסוקה תופעל הקרן המיוחדת שקמה לעניין זה שלרשותה יעמוד סכום של 100 מיליון דולר.

קליטת העלייה והמדיניות החברתית מחייבים היקף נרחב של בנייה למגורים. בארבע השנים הבאות תתחיל לבנות כרבע מיליון דירות. שלושה רבעים מההיקף בנייה עצום זה מיועדים לפתרון בעיות שיכון של זוגות צעירים, דיוור צפוף ושיפור רמת הדיוור. הנותר יאפשר קליטת העלייה הצפויה.

בתחום החינוך יופעל בהדרגה יום לימודים ארוך שבמסגרתו ישהו הלומדים בבתי-הספר גם לאחר שעות הלימוד. יש כבר הרבה בתי-ספר כאלה היום. יושלמו כ-1,200 כיתות גן לגילאי 3—4 ותסתיים הבנייה של 300 מעונות-יום. תושלם הקמת רשת בתי-ספר תיכוניים

יתרחב המשק והתוצר הלאומי יגדל ב-7% לערך. אולם בתקופה זו חשיבות מיוחדת לא רק לגידול התוצר אלא גם לדרך שבה אנו מנצלים את המקורות שלרשותנו. לכן חשוב ביותר הריסון בצריכה הפרטית. ואמנם אנו צופים שלעומת תשעת החודשים הראשונים של 1973 תרד הצריכה הפרטית לגפס ב-4.5% לערך. זאת בשל השפעת המיסוי שנוסף בחודשים שעברו ומתוך הערכה שרמת החסכון תמשיך להיות גבוהה כמקודם. ראוי לזכור שלעומת הרביעי האחרון של 1973 תהיה בכך אפילו עלייה מסוימת כיוון שרמת הצריכה הפרטית היתה נמוכה מאוד בחודשים שמיד אחרי המלחמה. אחזור ואומר שהירידה בצריכה הפרטית חייבת, לדעתנו, — וכך גם צפוי שיקרה — לפסוח על השכבות מעוטות ההכנסה.

בחלק האחרון של 1973 היתה ירידה חריפה בהש-קעה, לרבות בבנייה למגורים. ההתאוששות ההדרגתית בתחום זה תביא כנראה לרמת השקעות שנתיית דומה לזו שהיתה ב-1973, לבד מענף הבנייה שעדיין יורגש בו פיגור-מה.

היצוא יגדל, אך לא כפי שיכול היה לולא המל-חמה. למרות זאת יגיע היצוא כולו — סחורות ושירותים — ל-3.3 מיליארד דולר, וחלק מהתוספת, בסך חצי מיליארד דולר, יש בוודאי לזקוף על חשבון עליית המחירים.

היבוא יגדל, הן מטעמים משקיים והן מטעמי בטחון. הגרעון החזוי הוא 3.3 מיליארד דולר לערך. יבוא הון ניכר יסייע בידינו לממן גרעון כה גדול. עם זאת נאלץ להקטין במידה מסוימת את יתרות מטבע החוץ שצברנו. אני מניח שעיקר הסיוע האמריקני הוא מענק ולא מלווה. וגם אז יגיע החוב החיצוני בסוף 1974 ל-5 מיליארד ו-700 מיליון דולר, רובו המכריע של חוב זה הוא לטווח ארוך, וזוהי הטיפה המתוקה בתוך כוס המים המרים בתקציב.

כמובן אין זאת תחזית נעימה, אך פירושה הוא שלמרות קשיים הולכים וגוברים יעמוד המשק איתן. הבסיס הכלכלי שלנו ימשיך להתרחב ונקיים רמת תע-סוקה נאותה. זה הרבה יותר משמדינות אחרות במצב דומה הצליחו להשיג. יכלתם של המשק והחברה לעמוד במעמסת המלחמה גובעת במידה רבה מהשקעות רבות-היקף שנעשו בשנים קודמות. עלינו איפוא להמשיך בהרחבת המשק ובטיפוח האדם בקצב מהיר ככל שהדבר ניתן לביצוע.

במקביל להכנת התקציב שקדנו על שירותים קווים לפעולה למשך ארבע השנים הקרובות. אביא לפניכם כמה מהנקודות הבולטות בתכנית זו:

בתחום התעשייה יושם הדגש בפיתוח תעשיות המבו-ססות על דלק ומוצרי. בארבע שנים יושקעו כ-1,500 מיליון לירות להרחבת בתי-הזיקוק ולהגדלת התפוקה של המפעלים הפטרוכימיים והאלקטרוכימיים. במקביל יושקעו סכומים ניכרים בחיפוש נפט.

יורחבו התעשיות המבוססות על ניצול חמרי הגלם בים-המלח, במרבצי הפוספאטים ובמכרה הנחושת בתמנע.

אני מאמין כי תעשיית הרכב תזכה לתנופה ותספק רכב צבאי ואזרחי. ההיקף הגדול יאפשר גם כניסה

— חוק התקציב לשנת הכספים 1974; חוק תקציב הביניים לשנת הכספים 1974 (ספיר); החלטה בדבר הסמכת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב (ישעיהו) —

ומקצועיים בכל חלקי הארץ ויוקמו מרכזי תרבות לנוער ולספורט באזורי פיתוח ושכונות מצוקה. יושם דגש מיוחד בהכשרת כוח-אדם מאומן לענפי המשק השונים.

בתחום האישפוז יבוצע חלק נכבד מהמתכונת להו-

ספת 8,000 מיטות בבתי-חולים חדשים ובאלה שיוורחו.

כל אלה, ודברים רבים שלא מניתי, ייעשו בתקופה שבה עלינו לפרוע חשבון המלחמה המסתכם ב-30 מיליארד לירות, ובכל זאת לא ניטוש מדיניות כלכלית וחברתית שגם לימות שלום מרשימים ממדיה. עובדה זו תיצור קשיים, אך יהיה עלינו להתגבר עליהם. כי האלטרנאטיבה השנייה היא לוותר על פיתוח כלכלי וחב-

רתי, וזה יהיה, לדעתי, משגה חמור. כדי שנוכל לעשות את כל אלה עלינו להתרגל למחשבה שלא כל שנראה אפשרי או מותר לפני חצי שנה אפשר לשאוף אליו או

ניתן להשלים עמו היום. לשם כך עלינו לנהוג איפוק וריסון באורח חיינו. הצריכה הפרטית שעלתה בהרבה

לנפש חייבת לרדת לגבי חלקו הגדול של הציבור. פריון העבודה חייב לעלות בשיעור ניכר. כדי שנוכל לקיים רמת חיים סבירה עלינו לעבוד קשה יותר.

תעסוקה מלאה תושג אך ורק אם יובטח המשך היצוא.

מדיניות השכר אסור שתפעל נגד מדיניות התע-

סוקה המלאה. אי לכך חייבים לקבוע רמת שכר כזו שלא תפגע בכשרנו לייצא ולא תביא לסגירת מפעלים שאינם יכולים לשווק את מוצריהם בחוץ-לארץ או

אפילו בארץ. נמשיך במאמצינו להידברות עם השוק המשותף, אך גם הפחתת מכסים אינה תחליף לכושר התחרות. אי לכך אנו זקוקים יותר מאשר אי-פעם למדיניות שכר מרוסנת. מצד שני עושה הממשלה כל

שביכולתה למנוע הצטברות רווחי מלחמה. אשר למחי-רים, הרי מטרותנו היא עליית מחירים שאינה גדולה מזו

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

שהיתה אשתדק, ונקווה שתהיה אף קטנה ממנה. המסים שהטלנו באחרונה סופגים כספים מהציבור וייתכן כי עובדה זו תביא לרגיעה בשוק המקומי ולהאטת קצב עליית המחירים.

הממשלה מצדה אינה מתכוונת להטיל מסים נוספים, פרט למס ערך מוסף שמועד הפעלתו ושיעוריו ייקבעו לפי ההתפתחויות במשק.

מדיניות שכר נבונה ויחסי עבודה תקינים יסייעו לנו במאמצים למשיכת השקעות. גידול המשק בעתיד מותנה בקצב ההשקעות. נפעל להגברתו אגב הידוק קשרינו עם אנשי העסקים היהודים בעולם, שראשיתם ייוועדו כאן לפגישה מצומצמת בשבוע הבא.

נמשיך במדיניות שמטרתה החלפת יבוא בייצור מקומי כדאי. במקביל תימשך החשיפה ההדרגתית. הפער הגדול בין היבוא והיצוא מחייב גיוס הון בחוץ-לארץ. נמשיך לפעול להשיג מטרה זו בקרב היהדות ותוך

משא-ומתן עם ממשלות ידידותיות.

חברי הכנסת, אנו יודעים מה אנו יכולים להשיג בשנה הקרובה. וכן יודעים אנו אל מה אנו שואפים להגיע במהלך ארבע השנים הקרובות. אין ספק שהאת-גרים שלפנינו הם קשים ויש בהם משום הליכה בגדולות.

אני מאמין שגגנויים בנו הכוחות שיאפשרו השגת יעדים שבדרך כלל מדינה במצב דומה אינה חותרת אליהם. אך אנו יכולים לעשות זאת. עמדנו במלחמה קשה שנכפתה עלינו, על אחת כמה וכמה שאנו מסוגלים לבצע מה שאנחנו מרצוננו אנו מטיילים על עצמנו.

הציבור בישראל בוגר דיו כדי להמשיך ולשאת בעול. הוא יודע שהמאמץ הוא הכרחי כי המטרות הן משותפות. אם יחוש כל אזרח כי בו תלוי מה יקרה במדינה, במשק ובחברה, כי אז — ובכך אני מאמין באמונה שלמה — נעשה וגם נצליח.

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

החלטת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב *

הישיבה נעולה בשעה 11.25.

נספחות

א. סדר-היום לשיבות כ"א—כ"ה

- א. שאילתות ותשובות.
- ב. חוק לקיום תקפון של תקנות-שעת-חירום (תשלום מקדמה למשרתים במילואים), תשל"ד—1974 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ג. חוק בול בטחון (תיקון והארכת תקופת ההיטל) (תיקון מס' 10), תשל"ד—1974 (קריאה ראשונה).
- ד. העלאת מחירי התחבורה הציבורית — דיון.
- ה. מצב התחבורה הציבורית בתקופת חירום — דיון.
- ו. חוק לתיקון פקודת בתי המשפט העירוניים (מס' 4), תשל"ד—1974 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ז. חוק התקציב לשנת הכספים 1974, תשל"ד—1974 (קריאה ראשונה).
- ח. חוק תקציב הביניים לשנת הכספים 1974, תשל"ד—1974 (קריאה ראשונה).
- ט. החלטה בדבר הסמכת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב לשנת 1974.
- י. מחסור באחיות בבתי-חולים — המשך הדיון ותשובת השר.
- יא. חוק הגנת סמלים, תשל"ב—1972 (קריאה ראשונה).
- יב. הצעות לסדר-היום.
- יג. חוק לתיקון פקודת הדרכים ומסילות הברזל (הגנה ופיתוח) (מס' 4), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- יד. שביית הרעב של שלושת פעילי העלייה במוסקבה: רובין, אשבל וגאלאצסקי — דיון.
- טו. התערבות שר הפנים בעניין הרכבת ההנהלות בר-שויות מקומיות — דיון.
- טז. מצבם החמור של המשקים והמושבים שבעליהם מגויסים — דיון.
- יז. חוק לתיקון פקודת החוק הפלילי (מס' 38), תשל"ד—1974 (קריאה ראשונה).
- יח. חוק שירות בטחון (תיקון מס' 10), תשל"ד—1974 (קריאה ראשונה).
- יט. חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 5), תשל"ד—1974 (קריאה ראשונה).
- כ. חוק לתיקון פקודת הדיעות הטלגרפיות לעתונות, תשל"ד—1973 (קריאה ראשונה).
- כא. חוק כפיית קיום פסקי דין, תשל"ד—1973 (קריאה ראשונה).
- כב. חוק דיני העונשין (בטחון המדינה, יחסי חוז וסו-דוט רשמיים) (תיקון מס' 2), תשל"ל—1970 (קריאה ראשונה).
- כג. חוק בית הספר החקלאי מקוה ישראל, תשל"א—1971 (קריאה ראשונה).
- כד. חוק שיפוט בענייני התרת נישואים (מקרים מיוחדים) (תיקון), תשל"ב—1972 (קריאה ראשונה).
- כה. חוק לתיקון פקודת המבחן (מס' 2), תשל"ב—1972 (קריאה ראשונה).
- כו. חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 15), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- כז. חוק לתיקון פקודת הראיות (מס' 3), תשל"ד—1974 (קריאה ראשונה).
- כח. חוק לתיקון פקודת הבנקאות (מס' 10), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- כט. חוק לתיקון פקודת הטלגרף האלחוטי, תשל"ב—1972 (קריאה ראשונה).
- ל. חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 3), תשל"ב—1972 (קריאה ראשונה).
- לא. חוק הבוררות (תיקון), תשל"ג—1972 (קריאה ראשונה).
- לב. חוק לתיקון פקודת השותפויות (מס' 3), תשל"ג—1972 (קריאה ראשונה).
- לג. חוק לתיקון פקודת החוק הפלילי (מס' 37), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- לד. חוק ההתיישבות החקלאית (סייגים לשימוש בקרקע חקלאית ובמים) (תיקון), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- לה. חוק בתי המשפט (תיקון מס' 5), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- לו. חוק התביעות של קרבנות השואה (הסדר הטיפול) (תיקון מס' 5), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- לז. חוק בית-הדין לעבודה (תיקון מס' 5), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- לח. חוק המקרקעין (תיקון מס' 3), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- לט. חוק חוזה קבלנות, תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- מ. חוק השימוש בשם אדם למסחר, תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- מא. חוק הסעד (טיפול במפגרים) (תיקון מס' 2), תשל"ד—1974 (קריאה ראשונה).
- מב. חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (הגבלת התנועה של כלי רכב), תשל"ד—1974 (קריאה ראשונה).
- מג. התייצבות הממשלה החדשה לפני הכנסת.
- מד. הצעת החלטה של ועדת הכנסת לתיקון סעיף 12 לתקנון הכנסת.
- מה. הצעת החלטה לשינוי החלטת הכנסת מיום ג' באדר תשל"ד (25 בפברואר 1974) בדבר העברת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 4), תשל"ג—1973, לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ב. הצעות לסדר-היום לשיבות כ"א—כ"ה

36. ה. זיידל (המפלגה הליברלית העצמאית): הה-
צעה להעלות מחיר המגה ב-50%.
37. י. מ. אברמוביץ (חזית דתית תורתית):
מצב המקלטים בארץ.
38. ז. שובל (הליכוד): פיטורי עולים ממקום עבו-
דתם והמשבר החמור בקליטה.

ג. קווי היסוד של תכנית הממשלה

4. הסדרים בדרך אל השלום
ממשלת ישראל תקפיד על קיום הסכמי הפסקת האש
על בסיס של הדדיות.
עד להסכמי שלום תוסיף הממשלה להיות נכונה
לעשות הסדרים מוסכמים עם מדינות ערב, שיהיו מכוי-
נים לייצוב הפסקת האש, למניעת הידרדרות לחידוש
האש, ולסייע בקידום המשא-ומתן על שלום של קבע.

5. המדיניות בשטחים
הממשלה תמשיך במדיניות השוקדת על הבטחת
הבטחון וקיום החוק תוך יחסי כבוד והבנה עם האוכ-
לוסיה, תימשך מדיניות הגשרים הפתוחים; יינתן עי-
דוד לפעילות עצמית של האוכלוסיה בתחומי מיהל,
חינוך, תרבות ודת ולטיפול דפסי הדמוקראטיה בחיים
הציבוריים והמוניציפאליים.

- הממשלה תעשה — בגדר יכלתה — להבטחת תע-
סוקה מלאה ולקיום שירותי החינוך, הבריאות והסעד.
ייעשה לגיוס אמצעים ממקורות בין-לאומיים למען שי-
פור תנאי חייהם ומגוריהם של הפליטים החיים בשטחי
הממשל הצבאי מבלי שישתנה על-ידי כך מעמדם
המשפטי-האזרחי.

6. נוכח הפעילות החבלנית
הממשלה תעשה להבטחת אורחי ישראל, תושביה
ושליחיה, והגנתם כנגד הפעילות הטרוריסטית של איר-
גוני המחבלים. תקויים זכותה של ישראל לפעול נגד
אירגוני הטרור, בסיסיהם ומסייעיהם, במטרה למנוע
ולשים לאל את פעולות הטרור. ממשלת ישראל תוסיף
להטיל אחריות למעשים הנפשעים על כל מדינה המזדהה
עם אירגוני הטרור ונותנת להם בסיסי פעולה, אמצעי
לחימה ותמיכה מדינית.

7. הפעילות בזירה הבין-לאומית
הממשלה תפעל בזירה הבין-לאומית לחיזוק מעמדה
של ישראל בקרב אומות העולם. היא תחתור להעמקת
יחסי ידידות בין ישראל לבין העם והממשלה של
ארצות-הברית, ותפעל לשיקום וחיזוק היחסים עם מדי-
נות אשר ניתקו קשריהן עם ישראל.

פרק ב': חוקה למדינה

הממשלה תפעל לחקיקת חוקה למדינה לביצורו של
המשטר הדמוקראטי והבטחת חירויות וזכויות היסוד של
האדם בישראל. החוקה תושגת על חוקי היסוד הקיימים
ועל חוקי היסוד שיתקבלו על-ידי הכנסת השמינית —
לרבות חוק הרשות השופטת וחוק זכויות האדם והאזרח.
בחוקים אלה יובטח שוויון מלא וגמור בזכויות וב-
חובות לכל תושבי ישראל בלי הבדל מין, עדה, מעמד,
לאום ודת.

פרק א': משימות מרכזיות

היעד המרכזי של ממשלת ישראל בארבע השנים
הבאות הוא לפעול להשגת שלום של קבע עם כל אחת
מהמדינות השכנות. מאמציה של הממשלה יהיו מכוונים
למציאת האפשרויות והסיוכים הגלויים בוועידת השלום
שנפתחה בז'נבה.

הממשלה תשקוד על התעצמותו של צבא הגנה
לישראל לזרועותיו, ככל הנדרש להבטחת כוחו וכשרו
להגן על המדינה ולגבור על תוקפיה. יופקו הלקחים
מנסיון מלחמת יום הכיפורים ויובטח יישומם בהיער-
כותו של צה"ל ובמערכת הבטחון בכללותה. בצבא הגנה
לישראל יימשך החישוב של האחדות הפנימית, תובטח
הכלליות העל-מפלגתית ויטופח הסגולות של צה"ל כצבא
העם.

1. החלטות הממשלה והכנסת
המשימות העיקריות של הממשלה ופעולותיה בנוש-
אי מדיניות החוץ והבטחון יושגו ביסודן על בסיס
פרק א' ופרק ה' בקווי היסוד של תכנית הממשלה היוצאת
(אשרו על-ידי הכנסת ביום ו' בטבת תשל"ל — 15
בדצמבר 1969) ועל ההחלטות העקרוניות שנתקבלו על-
ידי הממשלה והכנסת השביעית והשמינית, ובכללן:

החלטות הממשלה אשר אשרו על-ידי הכנסת מיום
ב' באב תשל"ל (4 באוגוסט 1970) בדבר הפסקת האש;
החלטת הממשלה מיום כ"ו בתשרי תשל"ד (22 באוקטובר
1973) על היענות להחלטת מועצת הבטחון בדבר הפסקת
האש; החלטת הממשלה מיום ט"ז בחשוון תשל"ד (11
בנובמבר 1973) בדבר הסכם ששת הסעיפים עם מצרים;
החלטת הממשלה מיום כ"ב בכסלו תשל"ד (17 בדצמבר
1973) על נכונותה להשתתף בוועידת ז'נבה; החלטת
הממשלה מיום כ"ח בטבת תשל"ד (22 בינואר 1974)
לחתום על הסכם ההינתקות והפרדת הכוחות בחזית
המצרית.

2. ירושלים
הממשלה תעשה להמשך בנייתה ופיתוחה של
ירושלים בירת הגזע של ישראל. יוגבר קצב האיכלוס,
תובטחנה השקעות התשתית ויימשך הפיתוח התעשייתי.
תהליך הבנייה והפיתוח של הבירה יישמרו צביונה
של ירושלים, אתריה ההיסטוריים, הדרת גופה. יושלם
שיקומו של הרובע היהודי בעיר העתיקה. יושמרו המקו-
מות הקדושים לכל הדתות.

בבירת ישראל יקוימו הזכויות של כל התושבים
בלא הבדל דת ולאום ובהסדרי השלום יובטח המעמד
הדתי של המקומות הקדושים לאיסלאם ולנצרות.

3. התיישבות והתנחלות
ייעשה להמשך ההתיישבות וההתנחלות בהתאם להח-
לטות שתקבל ממשלת ישראל.

יקויים חופש המצפון והדת.

יוסדרו חירויות האזרח, זכויותיו וחובותיו; יובטח חופש האגוד והביטוי בעל-פה ובכתב תוך שמירה על בטחון המדינה ועצמאותה. יוגן המשטר הדמוקרטי מפני מעשי אלימות ושרירות מתוך הקפדה על זכויות האזרח ועל תחומי הסמכות של הרשויות הראשיות: המחוקקת, השופטת והמבצעת.

יוגנו סודות המדינה והצבא וייקבעו סמכויות שעת חירום לבטחון המדינה.

פרק ה': חברה וכלכלה

1. מנגנות יסודיות

המדיניות הכלכלית של הממשלה תהיה מכוונת לה-
חיש את תהליך ביסוסו ופיתוחו של המשק הישראלי
ולקידומו לעצמאות כלכלית על-ידי:

— הבטחת גידול מהיר של התוצר תוך הגברת הייעול ופיריון הייצור והעבודה.

— העלאת כושר התחרות של המוצרים הישרא-
לים בשוקי חוץ ופנים, במגמה לצמצם את הפער בין היצוא ליבוא.

— התאמת מבנה המשק לתנאים ולצרכים המש-
תנים, בסדר עדיפויות, תוך מתן עדיפות רא-
שונה לענפים ולמפעלים המייצרים בעיקר
ליצוא ולאספקת תחליפי יצוא.

— התאמת פיתוח המשק לקליטת העלייה ולצרכי
הבטחון תוך הגברת הייצור הבטחוני העצמי.

— הבטחת צמיחה מהירה של המשק וקיום תע-
סוקה מלאה, תוך ניהול מדיניות פיסקאלית-
מוניטארית המכוונת לריסון התהליכים האי-
פלאציוניים.

— הגברת החסכון של האוכלוסיה.

— התאמת רמת החיים ורמת הצריכה הפרטית
והציבורית ליכולת המשק בהתחשב בצרכי
הבטחון, קליטת העלייה והפיתוח.

— שיפור איכות המוצרים התעשייתיים והחקל-
איים ועיצובם. מתן שירות נאות ויעיל לקהל
הצרכנים וחקיקה מתאימה למטרות אלה.

— הפעלה מירבית של המשק בעתות חירום. בעת
חירום תינתן עדיפות לייצור לצרכי בטחון,
לסיפוק הצרכים החיוניים של האוכלוסיה,
להמשך היצוא. לשם כך תובטח גיירות של
כוח-אדם ותווסת הפעילות בענפים השונים.

— קיום מדיניות שמגמתה לחלק באופן צודק את
נטל הוצאות המלחמה בין כל שכבות הציבור.

2. מדיניות ההשקעות והפיתוח

במגמה להחיש את פיתוח הארץ, החייאת שממותיה,
חיזוק הבטחון וקידום המשק תעודד הממשלה כל יזמה
יצירת של הון לאומי, ממלכתי, פרטי ושיתופי, של יחידים
ושל חברות פרטיות, שיתופיות, קואופרטיביות וקיבוציות,
מישראל ומחוץ-לארץ. לכל התושבים והסקטורים תינתן
הזדמנות שווה לפעול לפיתוח המשק תוך צימצום סביר
של מעורבות הממשלה. במידת הצורך תקיים הממשלה
מפעלים כלכליים ברשות עצמה או בשיתוף עם יזמה
פרטית וציבורית, בארץ ובחוץ-לארץ.

פרק ג': ישראל והתפוצות

1. ממשלת ישראל תעשה בהתמדה להתרוממות קשרים
אמיצים בין מדינת ישראל לבין כל הקהילות של העם
היהודי בתפוצות. הממשלה תשתף מאמציה עם התנועה
הציונית ואירגונים יהודיים אחרים להעמקת אחדות
והבטחת המשך קיומו הלאומי של העם היהודי ולטיפוח
הזיקה של העם בתפוצות למולדתו ההיסטורית.

2. הממשלה תסייע בהתמדה לחיזוק ולהתרחבות של
התנועה הציונית ולמילוי תפקידיה — הגברת העלייה
לארץ, הקניית הלשון העברית להמוני בית ישראל,
פיתוח התנועה החלוצית וקידום עליית ילדים ונוער,
הרחבת ההתיישבות, הכוונת נוער וצעירים מארצות הגולה
לשם חינוך והכשרה בישראל. הממשלה תחזק ידיה של
התנועה הציונית בפעולתה החינוכית הציונית בקרב
יהודי התפוצות, בטיפוח הזיקה למורשת התרבותית של
העם, במאבק רעיוני נגד כל גילוי של התכחשות לאו-
מית, התבוללות וטמיעה, בהתייצבות לימינה של ישראל
במאבקה לשלום בגבולות בני-הגנה.

3. הממשלה תעודד את קהילות ישראל בגלויות ואת
כל שוחרי זכויות האדם למאבק ציבורי ופעילות מדינית
למען זכותם של היהודים בברית-המועצות, הרוצים בכך,
לעלות לישראל.

4. הממשלה תפעל להצלתם המהירה של היהודים המת-
ענים בארצות ערב.

5. שיתוף פעולה בין ממשלת ישראל לבין ההסתדרות
הציונית יתגשם בהתאם לחוק מעמד ההסתדרות הציונית
והאמנה שבין הממשלה לבין ההנהלה הציונית. הממשלה
תסייע להגברת השליחות של מורים ומחנכים לעבודה
חינוכית בגולה, לטיפוח התרבות וההווי של העם ותור-
עת מורשתו ההיסטורית.

פרק ד': העלייה וקליטתה

הממשלה תפעל לעידוד העלייה מארצות המצוקה
וההרוחה ותעשה ככל יכלתה להבטחת קליטתם הנאותה
של העולים בישראל.

פעולותיה של הממשלה בתחומי כלכלה ומשק, שיכון
והתיישבות, חינוך וחברה יכוונו בהתחשב בצרכי הקלי-
טה וסיוכיי העלייה.

יוגבר קצב בניית שיכונים לעולים; תימשך הדאגה
ליצירת מקורות תעסוקה לעולים בהתחשב בגיוון וברמה
המקצועית של העולים. תובטח פעולת ההסבה וההשתל-
מות.

למפעלים ולכל יומה קונסטרוקטיבית, שיש עמה להחיש תיעוש, מלאכה ותעסוקה. ייעשה לסיפוק צרכי התרבות של המתיישבים.

4. תיכנון כלכלי-חברתי המדיניות של הממשלה תושתת על תיכנון כולל שתפקידו להדריך את הפעילות הכלכלית והחברתית בנציג כל גורמי הייצור והמשאבים. התיכנון יהיה מכוון לצמצום פערים סוציאליים ולהחשת ההתעצמות הכוללת של המשק. בתיכנון יושם דגש להחשת קצב הפיתוח והביסוס של החקלאות, התעשייה, המלאכה, התחבורה והתיירות.

הממשלה תעשה לתיכנון כוח-האדם בישראל והכוונתו להשתלבות בענפים ובמקצועות מועדפים תוך התאמה לתהליכי המיכון והאוטומציה.

הממשלה תעשה להעלאת רמתם המקצועית של העובדים בישראל.

ייעשה, בשיתוף עם האירגונים היציגים של העובדים והמעסיקים, לשמירת הזכויות המקצועיות וזכויות התעסוקה של העובדים המחליפים מקומות עבודתם עקב שינויים במבנה המשק ולקליטתם בענפים המתרחבים. ייעשה להמרצת המפעלים לשיכלול שיטות הייצור ולהעלאת רמת הגיהול תוך יישום חידושי המדע והטכנולוגיה וקידום המחקר השימושי.

5. יחסי עבודה, ביטוח בריאות הממשלה תעשה יחד עם הסתדרות העובדים הכללית לשיפור יחסי העבודה ומצב העבודה בארץ, לטיפול הכרת האחריות למשק מצד העובדים והמעבידים ולעידוד העלאת פריון העבודה והייצור.

הממשלה תמשיך בקידום תחיקת העבודה לביטוח זכויותיו של האדם העובד.

הממשלה תעודד ביטוח פנסיה על-ידי הקרנות וקופות הפנסיה הקיימות ותגביר את הפיקוח עליהן. הממשלה תחתור להנהגת ביטוח פנסיה ממלכתית לכל.

הממשלה תעודד ביטוח בריאות על-ידי קופות-החולים הקיימות ותגביר את הפיקוח עליהן.

הממשלה תפעל להנהגת ביטוח בריאות לכל.

הממשלה תדאג להרחבת השירותים לקשישים.

6. הכנסות ומחירים הממשלה תמשיך לעשות להבטחת הכנסת מינימום גנפש באמצעות מדיניות השכר, שיטת המיסוי והביטוח הסוציאלי. היא תעשה לקידום של שכבות מעוטות הכנסה ושל משפחות מרובות ילדים.

הממשלה תפעל לימושו המלא של חוק חיילים משוחררים (הוראת שעה), תשל"ד-1973, שנועד להבטיח טיח לחיילים משוחררים זכות קדימה לתעסוקה, לחינוך ולהכשרה מקצועית, בנוסף על זכויותיהם המיוחדות לדיור.

הממשלה תעשה למניעת עליית מחירים שאינה מוצדקת. יישמר עקרון תשלום תוספת היתוך במגמה להבטיח את שכרו הריאלי של הפועל. יקויים עקרון מתן תמיכות למחירים של מוצרי צריכה בסיסיים. התמיכה תהווה אחוז סביר ממחיר המוצר. שיעור התמיכה ייקבע תוך התחשבות ביכולת התקציבית. תימשך שיטת התמיכות הישירות לבעלי הכנסות נמוכות.

תימשך המדיניות של הבטחת הבעלות הלאומית על מפעלי יסוד של המדינה.

יקויים העקרון המבטיח את הקרקע כנכס האומה. קרקעות האומה והמדינה לא יימכרו אלא על פי חוק יסודי: מקרקעי ישראל. קרקע הלאום שהוכרזה לא יעשו בה שימוש אלא בהתאם לייעודה.

הממשלה תמשיך בפעולה לחשיפת אוצרות הטבע וניצולם. היא תעודד תעשיות ומוצרים שיתבססו על אוצרות הטבע המקומיים. תינתן תשומת-לב מיוחדת לפיתוח מקורות אנרגיה נוספים.

הממשלה תסייע להעלאת רמת המלאכה ותעזור לבעלי המלאכה ולבעלי התעשייה הועירה בקידום מפעליהם, בהפעלת מוסדות שיווק ויצוא, במתן אשראי ובהקמת מבנים נאותים לבתי-מלאכה. הממשלה תעזור בפיתוח הבעיות של המסחר הקמעוני והזעיר. כן תסייע הממשלה לשיקום מקור המחיה של מפרנסים עצמאיים שעסקם נפגע עקב גיוסם לשירות צבאי.

3. ביסוס ההתיישבות והרחבתה ייעשה להמשך התיישבות חדשה במסגרת התיכנון הלאומי הכולל. יישונו הספר יחוזקו ויבוצרו. יושלם ביסוס של הישובים הצעירים, יורחב כושר קליטתם של הישובים הוותיקים וייעשה לפיתוח המרכזים הכפריים. יינתן עידוד לפיתוח תעשייה בישובים החקלאיים ובערי הפיתוח.

הממשלה תעודד יישוב בנים בקרבת ההורים, בישובים כפריים קיימים או בסמוך להם, במסגרת המרכזים האזוריים.

הממשלה תפעל לפיתוח מקורות מים נוספים ולייעול השימוש במים.

המדיניות של הממשלה בהתיישבות תהיה מושתתת על כיבוד הערכים החברתיים וזכות ההגדרה העצמית של המתיישבים בבחירת אורח חייהם ועל הבטחת מעמדה הציבורי והחוקי של ההתיישבות השיתופית והפרטית.

הממשלה תשקוד על פיתוח משק העובדים בכפר ובעיר ועל הרחבת ההתיישבות לכל צורותיה.

המדיניות החקלאית תהיה מכוונת להגדלת הייצור על-ידי ייעול ומיכונן ולישיכלול אפיקי השיווק, לשם הספקת מזון סדירה לאוכלוסיה, ולהגדלת היצוא. בהתאם לכך ייערך התיכנון של היקף הייצור לענפי העיקריים; הממשלה תדאג במידת הצורך להבטחת מחירי מינימום למוצרים חקלאיים. מדיניות המחירים למוצרים חקלאיים תודרך על-ידי מדיניות הממשלה הכללית.

הממשלה תעודד הליכת תושבי הערים ומרכזי הארץ לאזורי פיתוח ולחקלאות. תוגש עזרה לגרעיני הנחל התיישבותיים ותעשייתיים וייעשה לעידוד הנוער הלומד והעובד להצטרף לנחל. תוגש עזרה לכל תנועה חלוצית ולאירגוני התיישבות. יינתן עידוד לנוער מן הערים ומבתי-האולפנא להתיישב בישובי עולים וספר.

הממשלה תתמיד בפיתוח אזורי הארץ הבלתי-מאוכל-סים, תשקוד להפנות אליהם עולים חדשים בהתאם לתיכנון כולל ותסייע להתעוררות מהירה של המתיישבים. כן ייעשה לעידוד רופאים, מורים, אחיות, עובדים סוציאליים ובעלי מקצועות להתיישב קבע בישובי עולים ובאזורי הפיתוח וההתיישבות.

תימשך המדיניות הקרקעית במטרה לסייע לאיכלוס אזורי הפיתוח, בהם יובטחו גם להבא עדיפות והקלות

מעוטי אמצעים. תורחב קליטת תלמידים בפנימיות ויוגברו המאמצים לצימצום הנשירה.

4. יונהג בהדרגה "יום חינוך ארוך" בכל בתי-הספר היסודיים במשך העשור.

5. יימשך ביצוע הרפורמה במבנה החינוך. חטיבות בי-גיים יוקמו בהתאם לתכניות האב ותושלם הרחבת חוק לימוד חובה על גילאי 15 ו-16.

6. בארבע השנים הבאות תושלם הכנת תכניות לימודים חדשות במקצועות השונים בכל שלבי החינוך.

7. יושלמו השינויים במתכונת בחינות הבגרות ויוגברו התכניות לרפורמה בחינוך העל-יסודי.

8. יועמק החינוך לערכים היהודיים-ציוניים, החברתיים-הומאניים ולדיעות מורשת האומה, תולדות הישוב, המאבקים על הקמת המדינה והמערכות על קיומה.

9. תוקם "האוניברסיטה הפתוחה".

10. ייעשה להנהגת שכר לימוד מדורג, תוך התחשבות במצבו הכלכלי של הסטודנט, ויוגדלו האמצעים שיועמדו לרשות הסטודנטים ממשפחות מעוטות הכנסה, הן לכיסוי שכר הלימוד והן לקיומם.

11. תונהג תכנית לימודי ערב בכל מוסדות ההשכלה הגבוהה שתאפשר לעובדים לרכוש השכלה בזמנם החופשי.

12. יורחבו מסגרות ההשכלה והחינוך למבוגרים.

13. תורחב התמיכה ביוצר היחיד בתחומי ספרות, אמנות, תורה ומחקר.

14. יורחבו פעולות התרבות בשכונות, בעיירות הפיתוח ובישובי הספר.

15. תורחב הפעולה בקרב הנוער, בייחוד בשכונות שבע-רים הגדולות ובעיירות הפיתוח. יגדל הסיוע לפעולות תנועות וגרעיני ההתיישבות שלהן, ייעשה להעשרת התכנים וההשפעה החינוכית של השירות הלאומי וה-גדנ"ע. יישמרו ויטופחו יעדיו ואופיו של הנח"ל כנושא במשימות התיישבות חלוצית ובטחון.

16. יימשך העידוד לפיתוח החינוך הגופני והספורט ולקידומם.

פרק ז': הדת במדינה

ליכוד העם וחיי מדינה מתוקנים מחייבים טיפוח, סובלנות הדדית וחופש מצפון ודת. הממשלה תמנע כל כפייה דתית ואנטי-דתית מאיזה צד שהוא; תבטיח צרכי הדת הציבוריים באמצעי המדינה, תקיים חופש דת ומצפון לכל העדות הלא-יהודיות ותספק על חשבון המדינה את צרכיהן הדתיים ותבטיח חינוך דתי לכל הילדים שהוריהם רוצים בכך.

הממשלה תשמור על הסטאטוס-קוו במדינה בענייני דת.

פרק ח': המיעוטים בישראל

1. מדיניותה של ממשלת ישראל תהיה מכוונת לשי-לובם המלא של המיעוטים בישראל בכל תחומי חיה של המדינה תוך כיבוד ייחודם הדתי והתרבותי.

הממשלה תנקוט אמצעים למניעת התעשרות ספרטית וניצול מקורות הכלל לעשיית רווחים מופקעים ותאחוז באמצעים לבלית רווחים בלתי-סבירים ולספיגת רווחי מלחמה.

7. המסים

תימשך הרפורמה במערכת המסים בכללותה, ובמס הכנסה במיוחד, תוך שמירה על עקרון הפרוגרסיביות של מערכת המסים הישירים והעקיפים.

הרפורמה תבוצע בהתאם לעקרונות שהותוו על-ידי הוועדה הציבורית לבחינת מערכת המיסוי.

מערכת הניכויים והשיעורים של מס הכנסה תיבדק מדי שנתיים מתוך מגמה לתאמה בעקבות מדד יוקר המחיה.

הממשלה תוסיף להתור להשוואת המיסוי על הביטוח הוציאלי של העצמאים לשכירים.

הממשלה תעשה להגברת הגבייה של מט אמת.

8. הבנייה והשיכון

מדיניות הבנייה תופעל תוך מתן עדיפות לבניית די-רות בשיכון הציבורי. הממשלה תדאג להבטחת הדיוור לעולים חדשים, יינתנו פתרונות דיור למשפחות המתגור-רות בדיור פגום או בצפיפות של שלוש נפשות ויותר לחדר. פתרון מזורז יינתן למשפחות המתגוררות בצפיפות של ארבע נפשות לחדר.

יימשך מתן פתרונות דיור לזוגות צעירים תוך מתן זכות קדימה וסיוע לחיילים משוחררים בהתאם למצבם הכלכלי. פעולה זו תהיה שלובה במדיניות הכלכלית הכוללת, במגמות פיזור האוכלוסיה ובמאמצים להעלות את רמת החיים של שכבות מעוטות אמצעים ומשפחות מרובות ילדים. הזכאות לשיכון תיקבע לפי קריטריונים ברורים שיפורסמו ברבים.

ייבדקו הדרכים לשיחרור קרקעות מינהל מקרקעי ישראל לבנייה במגמה להזויל את מחירי הקרקע לבנייה. הממשלה תעודד את התיעוש בבנייה ותסייע לחברות אשר תתחייבנה לבנייה מתועשת וזולה.

9. איכות הסביבה

ייערכו תכניות-אב ארציות לאיתור אזורים לתעשייה, אתרים לחציבה ותחנות כוח, טיפוח שמורות טבע ונוף והקמת גנים ופארקים, לסילוק פסולת ולטיפול בשפכים וניצולם. ייקבעו תקנים למניעת זיהום אוויר ומים; יימשך ייעור הארץ; יובטח שימור איכותם של חופי הארץ.

בתיכנון מפעלים חדשים ובניצול אוצרות הטבע יושם לב לשמירה על איכות הסביבה.

פרק ו': חינוך ותרבות

1. יורחב ויועמק החינוך בגיל הרך תוך עדיפות לבני שכבות התעוונות טיפוח. תושלם קליטת כל הילדים בני 4 בגנונים, תחילה בשיטת שכר לימוד מדורג, ובמרוצת העשור יונהג "חינוך לכל" לגילאי 1-4.

2. ייעשה לקידומו של בית-הספר היסודי.

3. תימשך הפעולה ליצירת "הזדמנויות שוות" לתלמידים על-ידי הרחבת מפעלי הטיפוח. יוגדל הסיוע לתלמידים

7. תלמידים מצטיינים בבתי-ספר תיכוניים ויסודיים ייהנו ממענקי לימוד כתלמידים יהודיים.

8. ייעשו מאמצים מיוחדים לקליטת המשכילים מבין בני המיעוטים בשירות המדינה ובמוסדות ציבור שונים על מנת לשתפם באחריות ממלכתית וציבורית.

9. הממשלה תעודד הקמת מפעלים כלכליים משותפים לבני המיעוטים וליהודים, והיא תסייע לפיתוח הקואופרא-ציה לסוגיה, בעיר ובכפר, בקרב בני המיעוטים.

10. ממשלת ישראל תשוב ותתבע להכיר בזכותם של אזרחי ישראל המוסלמים למלא את מצוות העלייה לרגל למכה.

פרק ט': שירותי המדינה והאזרח

1. עובדי המדינה יודרכו במילוי תפקידם לקיים בנאמנות את המוטל עליהם ולשמש דוגמה לאזרחי המדינה בטוהר-מידות ובנקיון-כפיים, בכושר-עשייה וביעילות-ביצוע, בדיוק ובמשמעת, במסירות לפרט ובנאמנות למדינה ובסכר-פנים כלפי כל אזרח הפונה אליהם.

2. יישמר בקפדנות האופי הכללי, הבלתי-מפלגתי, של כל שירותי המדינה.

3. הממשלה תנקוט אמצעים נמרצים נגד גילויי שחיתות ופגיעה ברשות הכלל, נגד כל שימוש לרעה בעמדות ממשלתיות או מוניציפאליות על-ידי עובדי המדינה וה-ציבור. הממשלה תעשה למניעתם ולתיקונם של ליקויים במנגנון המדינה, שעליהם עומד מבקר המדינה.

ד. נספח

פרקים א' ו-ה' של קווי היסוד של תכנית הממשלה היוצאת (אשרו על-ידי הכנסת ביום ו' בטבת תשל" — 15 בדצמבר 1969)

הנושא את עצמו; גיוס אמצעים, בארץ ובחוץ-לארץ, לצרכי העלייה, הקליטה והפיתוח.

7. שילוב בני כל העלויות בכל אפיקי העשייה הכלכלית והחברתית והמרצת השתתפותם של בני העדות כולן בפעילות הציבורית — באחריות ובביצוע.

8. העלאת רמת החינוך, ההשכלה והתרבות של העם; התמדה בחתירה לקראת חינוך חכם כולל. עידוד התרבות והיצירה המקורית וטיפול ההתנדבות החלוצית לשירות העם והמדינה.

9. התמדה במדיניות של תעסוקה מלאה ויצרנית; שקידה על רמת חיים הוגנת בהתאם ליכולתה המשקית של המדינה וקידום השכבות מעוטות האמצעים; הגברת פריון העבודה ותפוקת הייצור; טיפוח הכרת האחריות של העובדים ונותני העבודה למשק.

10. קידום המחקר הבסיסי והשימושי; ניצול הישגי המדע והטכנולוגיה המודרניים בתיכנון המשק ובתהליכי הייצור תוך שיתוף פורה עם אנשי מדע ומקצוע; המרצת המחקר לגילוי מקורות נוספים של אנרגיה, מים, אוצרות טבע אחרים, וקידום התכניות להמתקת מי הים.

11. הבטחת ערכי צדק חברתי, חירות האדם, את-ריות לכלל, טוהר מידות; טיפוח יחסי כבוד הדדי בין אדם לחברו וביצור אשיות הדמוקראטיה.

2. שירותי החינוך, הבריאות, הפיתוח והסעד וכל השי-רות האחרים הניתנים על-ידי המדינה והרשויות המ-קומיות יעמדו לרשות כל התושבים ללא הבדל עדה ודת.

3. הממשלה תמשיך בתהליך המוניציפאליזציה של ישובי המיעוטים, ובמקומות שבהם טרם הוקמה רשות מקומית יידרשו האזרחים במקום להשתתף בהחזקת השי-רות הניתנים להם לפי יכולתם הכלכלית.

4. ממשלת ישראל תוסיף לעשות לפיתוחם של כפרי המיעוטים על-ידי סלילת כבישי גישה ואספקת מים וחשמל; הרחבת שירותי הבריאות והחינוך; שיפור תנאי הדיור והשירותים המוניציפאליים; הרחבת הבנייה בכפ-רים תוך הקצאת קרקעות של המדינה להקמת שיכונים ומוסדות ציבור; שילוב הכפרים הערביים בריכוזים הא-זוריים; הגדלת שטחי שלחין ויצירת מקורות תעסוקה נוספים במלאכה, במסחר ובתעשייה.

יובטח שכר שווה לעובדים מבני המיעוטים כמו לעובדים יהודיים בעבודה שווה.

5. דאגה מיוחדת תוקדש להרחבת ההכשרה המקצועית לצעירים וצעירות מבני המיעוטים ולהרחבת החינוך התיכוני והמקצועי.

6. לערבים יובטח חינוך בלשון הערבית וכן לימוד של הלשון העברית. מזכותם של אזרחי ישראל מבני המיעוטים גם להבא להשתמש בלשון הערבית במוסדות המדינה.

פרק א': משימות מרכזיות

במרכז פעולתה של הממשלה המתייצבת לפני הכנסת השביעית יעמדו המשימות הבאות:

1. התמדה ביצירת התנאים החברתיים, הכלכליים והרוחניים להגשמת ייעודה המרכזי של מדינת ישראל — קיבוץ גלויות העם היהודי במולדתו.

החשת העלייה מכל הארצות ומכל שכבות העם, עידוד העלייה מארצות הרווחה, המרצת העלייה החלוצית.

2. מערכה מתמדת במאמץ להצלתם של יהודים נר-דפים והבאתם לחוף מבטחים ומימוש זכותם לעלות ארצה.

3. חתירה מתמדת להשגת שלום בר-קיימא עם שכנינו, מושתת על חווי שלום. התעצמות והיערכות בטחונית להרתעת תוקפנות ולהדיפתה.

4. הגברת הקמתן של האחוזות בטחוניות והתנה-לויות-קבע, כפריות ועירוניות, על אדמת המולדת.

5. פיתוח ירושלים, בירת ישראל, חיווק איחודה, קיום שלמותה והגברת קצב איכלוסה.

6. פיתוח המשק, לפי תיכנון מקיף, להגברת כושר הקליטה של המדינה, חיווק — כדי לשאת בצרכי הבט-חון — וקידומו לקראת עצמאות כלכלית, להיותו משק

פרק ה': מדיניות חוץ

לידי פירוק נשק, בתנאי שיובטח פיקוח הדדי מתמיד על ביצועו ולא ייפגעו בדרך כלשהי הריכוזות והגבולות שנקבעו בחוץ השלום.

7. בפעולה בזירה הבין-לאומית תשקוד הממשלה על טיפוח הבנה לצרכיה של ישראל, על רכישת עזרה מצד מדינות העולם והאומות המאוחדות נגד מדיניות האיבה של מדינות ערב ועל השגת סיוע לבטחונה של ישראל.

8. ישראל רואה ייעוד ראשון-במעלה לאנושות לע-שות להחשת קידומן של ארצות אסיה ואפריקה אשר עודן נתונות בפער משווע ברמת ההתפתחות לעומת הארצות המפותחות. ישראל תיתן ידה במידת יכולתה לכל פעולה בין-לאומית לפיתוח עצמאותן החברתית והכלכלית של הארצות המתפתחות, אשר תיעשה מתוך הקפדה על עצמאותן והתקדמותן.

9. הממשלה תפעל להידוק הקשרים ההדדיים בין מדינת ישראל לבין כל הארצות שבהן שוכנים קיבוצים יהודיים. היא תיתן ידה למאמצים להשיג הכרה בזכותו של כל קיבוץ יהודי, בכל הארצות והמטרים, לחיים לאומיים, תרבותיים ודתיים ללא אפליה, לקיום זכותם של היהודים, הרוצים בכך, לעלות למולדתם. הממשלה תעשה למען תמיכה בין-לאומית פעילה במפעל קיבוץ הגלויות במדינת ישראל.

10. הממשלה תוסיף לעשות למען התקדמות יחסי ידידות וקשרי גומלין בין ישראל לבין כל מדינה שוחרת שלום בלי לבדוק במשטרה הפנימי ובלי לפגוע באי-טרסטים של מדינה אחרת.

11. ישראל מכירה בזכותה של כל אומה, קטנה כגדולה, לחיים לאומיים חפשיים ולעצמאות מדינית. ישר-אל שוללת את הקולוניאליזם ותתייצב לימין העמים במאבקם על שחרור משלטון זרים ובכינון חייהם הלא-מיים העצמאיים.

12. ישראל לא תושיט יד לשום מגמה וברית תוקפ-נית המכוונת נגד איוו מדינה שהיא ותישאר נאמנה לשיתוף-פעולה בין-לאומי עם כל האומות בהתאם לעק-רונות מגילת האו"ם.

13. ממשלת ישראל תהיה ערה לכל גילוי של סכנת אנטישמיות ותחייט הנאציזם בכל מדינה שהיא בעולם. היא תתבע כי הפושעים הנאציים יבואו על דינם ועונשם; התיישנות לא תחול על פשעיהם.

14. ישראל תתמוך בביצורו של אירגון האומות המאוחדות, בקיום שליחותו לשמירה על השלום, בזכותה של כל מדינה ריבונית לייצוג במשפחת העמים, בהכרת זכותה של אומה נתקפת להתגוננות עצמית, בחובה לקיים את הציוויים של מגילת האו"ם, כגון ביעור אפליה גזעית, קיום סחר בין עם לעם ללא אפליה, קיום זכות המעבר החפשי בנתיבי מים בין-לאומיים ובנתיבי אוויר והימנעות מכל מעשה תוקפנות.

1. מדיניות החוץ תהיה מכוונת להבטיח מלוא עצ-מאותה של המדינה, חיווק בטחונה וקידום השלום בינה לבין המדינות השכנות. הממשלה תוסיף לפעול לפי ההחלטות שנתקבלו על-ידי הכנסת והממשלה מאז מלח-מת ששת הימים.

2. חזון השלום של נביאי ישראל — "וכיתתו חרבותם לאחים וחניתותיהם למזמרות, לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה" — אשר הקרין השרא-תו על כל שוחרי השלום בעולם יוסיף להדריך את ישראל במדיניותה. ממשלת ישראל תתמוך בכל צעד העשוי לקדם את השלום ולהביא לידי פירוק נשק כללי ומוחלט ולביטול גמור של הצבאות תוך פיקוח בין-לאומי מוסכם.

3. מגמתה של ישראל בזירה הבין-לאומית תהיה מכוונת לקידום השלום בעולם; לחיסול תוקפנות ולוח-מה; להפגת מתחים בין מדינות וגושים; לעקירת אפ-ליה גזעית ודתית; להשלמת שיחרורם של עמים משל-טון קולוניאלי; להגברת שיתוף-פעולה בין-לאומי; לה-חשת קצב הפיתוח של מדינות שטרם הגיעו לקידמה כלכלית וחברתית; לקידום הגבלת החימוש ופירוק הנשק, לרבות הנשק הגרעיני, תוך פיקוח הדדי מוסכם.

4. הממשלה תחתור בהתמדה להשגת שלום בר-קיימא עם שכנותיה של ישראל שיהא מושתת על חווי שלום אשר יושגו במשא-ומתן ישיר בין הצדדים. בחווי השלום ייקבעו הגבולות המוסכמים, הבטוחים והמוכרים. חווי השלום יבטיחו שיתוף פעולה ועזרת גומלין, פתרון כל בעיה שבמחלוקת אפשרית בדרכי שלום והימנעות מכל תוקפנות ישירה או עקיפה.

ישראל תתמיד בנכונותה לנהל משא-ומתן — ללא תנאים מוקדמים מכל צד שהוא — עם כל מדינה משכ-נותיה למען כריתת חוזה שלום. באין חווי שלום תוסיף ישראל לקיים במלואו את המצב כפי שנקבע עם הפסקת האש ותבצר מעמדה בהתחשב עם הצרכים החיוניים של בטחונה והתפתחותה.

5. ממשלת ישראל תהיה ערה לכל גילוי של רצון בקרב עמי ערב בזכות השלום עם ישראל, והיא תקדם בברכה ובהיענות כל נכונות לשלום מצד מדינות ערב. ישראל תתמיד בגילוי כוונותיה לשלום והסברת הית-רונות הנשקפים לכל עמי האזור מקיום-יחד בשלום, ללא תוקפנות וחתרנות, ללא הסגת גבול והתערבות בחירותן ומשטרן הפנימי של מדינת האזור. ממשלת ישראל תתמיד בגילוי רצונה להגיע לשיתוף-פעולה פורה עם כל מדינה במזרח התיכון לרווחתם הכלכלית והחבר-תית של כל עמי האזור.

6. עד שיוסכם בין המדינות ויבוצע פירוק נשק כללי בעולם, ולאחר שייכרתו חווי שלום בין ישראל לשכנותיה, תהיה ישראל מוכנה להציע להן הסכם שיביא

ה. הסכם קואליציוני בין המפלגות

המערכ (מפלגת העבודה—מ"מ—רשימות ערביות), המפלגה הדתית-לאומית, המפלגה הליברלית העצמאית

בחירת נשיא המדינה, מבקר המדינה וחברי הוועדות למינוי שופטים, דיינים וקאדים.

ג. (1) הצעת חוק-יסוד של חבר כנסת דינה כדין הצעת חוק פרטית בכנסת כקבוע בתקנון הקואליציה בכנסת, סעיף ב'.

(2) על חוקי-יסוד היוזמים על-ידי ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, או על-ידי הממשלה לא תחול אחריות קולקטיבית, אולם לפי תביעת סיעה מסיעות הקואליציה תקויים בהם הידברות וכל סי-עות הקואליציה יפעלו לדחיית הדיונים בוועדה ובכנסת עד להשגת הסכמה בין כולן.

(3) אין האמור לעיל חל על הצעות חוק של הממשלה שיש בהן אלמנטים העשויים להיות בע-תיד חלקי חוק-יסוד; דין הצעת חוק כזאת כדין כל הצעת חוק אחרת מטעם הממשלה.

ד. תישמר זכות ההימנעות בעניינים מצפוניים ומצ-פוניים-דתיים אחר ברור בממשלה או בהנהלת הקו-אליציה.

ה. פסקאות (2)(3) של התיקון לחוק המעבר לא יחולו על שיטת הבחירות לעיריות, אלא לפי הסכם קואליציוני אחר היברות.

ו. למפלגה שמורה הזכות לקבוע ממלא מקום קבוע לשר כנציגה בוועדת השרים לענייני כלכלה.

ז. בעניין פרק המושבים בחוק האגודות השיתופיות שמורה לכל המפלגות הזכות להצבעה חפשית.

ח. אם לפני שיושג ההסדר החוקי המוסכם הנזכר בסעיף (13) להלן תציע סיעה שלא מסיעות הקואליציה שחוק השבות יחוקן על-ידי שייאמר בו "גירור כהלכה" — תהיה שמורה לסיעת המפד"ל הזכות להצביע בעד הצעת התיקון.

ט. אם תוך שנה תציע סיעה שלא מסיעות הקו-אליציה הצעת חוק נישואין למנועי חיתון, דוגמת ההצעה בזמנה על-ידי חבר-הכנסת גדעון האוזנר — תהיה שמורה לסיעת ל"ע הזכות להצביע בעד ההצעה. אחרי תקופה זו תהיה שמורה לסיעת ל"ע הזכות ליוזם הצעת חוק כנ"ל.

י. (א) חוק למניעת הונאה בכשרות — בנוסח שפורסם בהצעות חוק 692 — יונח מחדש על שולחן הכנסת.

(ב) תוקם ועדת שרים לבדיקת נושא נתיחת מתים מתוך מגמה של התחשבות מירבית בריצונה של המשפחה.

(ג) יישמר המצב הקיים בעניין המועצות הדתיות.

(ד) ועדת השרים האמורה בסעיף 12 לחוק שעות עבודה ומנוחה, תשי"א—1951, תקיים ישיבותיה באורח סדיר, לא פחות מאשר אחת לחודשיים. הוועדה תמשיך בבדיקה מזוהרת של כל היתרי העבודה שניתנו בעבר אם אין מקום לצמצמם או לביטולם. היתרי עבודה מחו-דיניים ומעלה, או חידושם, יובאו לאישור ועדת השרים הנ"ל. באשר לסדרי העבודה בנמל אשדוד יצוץ בזה מכתב מיוחד.

1. תקנון הקואליציה בכנסת א. פרומקולים

בישיבות הנהלת הקואליציה יירשמו הסיכומים שנתקבלו. יושב-ראש הנהלת הקואליציה יעביר את הסיכומים להנהלת סיעות הקואליציה.

ב. הצעות לסדר-היום

(1) חבר הקואליציה המבקש להציע הצעה לסדר-היום, כולל הצעת חוק פרטית, מביאה לפני יושב-הנהלת הקואליציה. על היושב-ראש לברר עמדת השר הנוגע בדבר וכן להודיע על חכנה ליתר סיעות הקואליציה. לא עירערו היושב-ראש או השר או אחת הסיעות על ההצעה תוך שבועיים ימים מיום מסירת ההצעה ליושב-ראש, ההצעה מובאת לפני הכנסת.

חלקו היושב-ראש או השר או אחת הסיעות על ההצעה, הרשות בידי סיעת המבקש להביא את הצעתו להכרעת הנהלת הקואליציה.

(2) ההצבעה על הצעה לסדר-היום, כולל הצעת חוק פרטית של חבר הקואליציה או של חבר האופוזיציה, על-ידי חברי סיעות הקואליציה היא לפי החלטת הנהלת הקואליציה או לפי הודעת השר הנוגע בדבר — במקרה של הצעה דחופה לסדר-היום אשר הנהלת הקואליציה לא הספיקה לדון בה.

ג. תיקון או שינוי סעיף בחוק

חבר הקואליציה המבקש לתקן או לשנות סעיף בהצעת חוק מודיע על כך ליושב-ראש הוועדה או למרכז הקואליציה אם היושב-ראש שלה אינו חבר הקואליציה. על היושב-ראש או המרכז לעכב את ההצבעה על הסעיף הנדון. בתום ישיבת הוועדה מתכנסים חברי הקואליציה בוועדה ומכריעים בד-בר. אם הנדון הוא סעיף בעל חשיבות מיוחדת, הרשות בידי סיעת חבר המציע את התיקון או השינוי בסעיף החוק לתבוע כי העניין יובא להכרעת הנהלת הקואליציה בהשתתפות השר הנ-גע בדבר.

ד. כקבוע — אין חברי הקואליציה נמנעים מהצבעה בכל שלוש הקריאות על חוקים שהובאו לכנסת על-ידי הממשלה.

ה. בעניינים אשר לגביהם ניתן לסיעות הקואליציה במסגרת חוק המעבר (תיקון), 1961, חופש ההצבעה או חופש ההימנעות, תקויים הידברות בהנהלת הקואליציה לפי דרישת סיעה מסיעותיה.

2. חופש הצבעה

בעניינים המפורטים להלן ינהגו כדלקמן:

א. חופש הצבעה בעניין חוקי בחירות לכנסת ול-רשויות המקומיות.

ב. חופש הצבעה בבחירות הנערכות בכנסת, כגון

בקשר לכך הודיע שר הפנים כי לפי מיטב ידיעתו במצב הקיים מאז נתקבל התיקון לחוק השבות לפני ארבע שנים לא נרשם לא-יהודי כיהודי — וכך חנהג הממשלה גם להבא.

נושא זה יובא לפני הממשלה לביצוע באחת הישיבות הראשונות לאחר כינונה.

4. לא ייעשה הסכם שלום עם ירדן, אם יהיו בו ויתורים על חלקי יהודה ושומרון, בלא שהנושא יובא להכרעת העם בבחירות חדשות, אם אחת הסיעות המשתתפות בקואליציה תדרוש זאת.

נחתם ביום ט"ז באדר תשל"ד — 10 במארס 1974.

(ה) סטאטוס-קוו בעניינים דתיים

(1) בהמשך להסכמים הקואליציוניים הקודמים יישמר גם בתקופת הכנסת השמינית הסטאטוס-קוו בתחבורה ציבורית בשבת ובימי חגים.

(2) כנ"ל יישמר הסטאטוס-קוו בענין חוק הני-שוואין והגירושין ובכל שאר ענייני דת.

(3) בנוגע לחינוך הדתי יקוימו ההסדרים הקואליציוניים המפורטים בנספח הר"ב.

(4) מאחר שקיימת תביעה לתיקון חוק השבות לגבי גיור, והואיל ו"גיור" הוא מושג הילכתי, תוקם ועדת שרים אשר תבדוק את נושא הגיור בחוץ-לארץ לעניין חוק השבות וחוק מרשם התושבים במגמה להגיע תוך שנה לכלל הסדר חוקי מוסכם בנושא זה.

ו. הצעת חוק לקיום תקן של תקנות-שעת-חירום (תשלום מקדמה למשרתים במילואים), תשל"ד—1974

תקנת משנה (א) או (ב), לפי העניין, כשהוא מחולק למספר הימים שבאותו חודש, כפול במספר ימי השירות במילואים.

(ד) לעניין תקנה זו, "ילד" — ילדו של המשרת במילואים שטרם מלאו לו 18 שנה, לרבות ילד מאומץ וילד חורג, והמונח "אב" יתפרש בהתאם לכך.

2. ניכוי המקדמה

מי שהיחייב לפי החוק בתשלום תגמול בעד תקופת שירותו של אדם במילואים יפחית מסכום התגמול שעליו לשלם את סכום המקדמה בעד אותה תקופת שירות.

3. אין חובה להחזיר

(א) עלה סכום המקדמה שקיבל אדם פלוני על סכום התגמול שיש לשלם לו לפי החוק, לא יהיה חייב להחזיר את ההפרש.

(ב) הוראות תקנה זו לא יגרעו מחובתו של מקבל המקדמה להחזיר סכום ששולם לו בטעות או שלא כדין.

4. דין המקדמה

(א) לעניין סעיף 13(א) לחוק דין מקדמה ששולמה לעובד פלוני שהסעיף האמור חל עליו כדין תגמול ששולם לו מעבידו.

(ב) הוראות סעיף 25(א) לחוק לא יחולו על המקדמה.

5. תשלום למי שאינו זכאי על-פי החוק

אוצר המדינה ישלם למי שאינו זכאי לתגמול על-פי החוק ושירת במילואים סכום השווה למקדמה שהיתה משתלמת לו לפי תקנה 1 אילו היה זכאי לתגמול לפי החוק.

6. מימון מאוצר המדינה

אוצר המדינה יכסה את תשלומי קרן ההשוואה שהוקמה לפי החוק, בעד תגמולים למשרתים במילואים

1. קיום תוקף

תקנות-שעת-חירום (תשלום מקדמה למשרתים במילואים), תשל"ד—1974, בנוסח הניתן בתוספת, יעמדו בתקפן עד יום י' בתמוז תשל"ד (30 ביוני 1974).

2. סמכות ביטול

שר העבודה רשאי בכל עת, בצו שיפורסם ברשומות, לבטל את התקנות האמורות.

3. תחילתו

תחילתו של חוק זה ביום כ"ו בשבט תשל"ד (18 בפברואר 1974).

תוספת

(סעיף 1)

1. מקדמה על חשבון התגמול

(א) אוצר המדינה ישלם למי שזכאי לתגמול לפי חוק שירות מילואים (תגמולים), תשי"ט—1959 (נוסח משולב)² (להלן — החוק), מקדמה על חשבון התגמול המגיע לו לפי החוק בעד שירותו במילואים בשיעורים אלה:

- (1) אב לשני ילדים או יותר — 850 לירות לחודש;
- (2) אב לילד אחד — 725 לירות לחודש;
- (3) כל אדם אחר — 600 לירות לחודש;

(להלן — המקדמה).

(ב) לגבי שירות מילואים החל מיום ז' באדר תשל"ד (1 במארס 1974) יוחלפו הסכומים האמורים בתקנת משנה (א) באופן שלהלן:

במקום "850 לירות" יבוא "950 לירות", במקום "725 לירות" יבוא "825 לירות", ובמקום "600 לירות" יבוא "700 לירות".

(ג) בעד תקופת שירות קצרה מחודש תשולם מקדמה בסכום השווה לסכום המקדמה החודשית המגיעה לפי

¹ ק"ת תשל"ד, עמ' 332, עמ' 456, עמ' 582.

² ס"ח תשי"ט, עמ' 306; תשל"ג, עמ' 110.

למשרתים במילואים בשלושת החודשים הרצופים שלאחר תום תקפן של תקנות אלה.

7. תחולה
הוראות החוק יחולו בכפוף להוראות תקנות אלה.

8. השם
לתקנות אלה ייקרא "תקנות-שעת-חירום (תשלום מקדמה למשרתים במילואים), תשל"ד—1973".

בתקופה שמיום י' בתשרי תשל"ד (6 באוקטובר 1973) ואילך, וקרן ההשוואה תחזיר לאוצר המדינה, מתוך הרוז-בה שהצטברה בקרן ליום ההחזרה, סכום שיקבעו שרי העבודה והאוצר לאחר התייעצות עם אירגון העובדים שעם חבריו נמנים רוב העובדים במדינה ועם אירגוני מעבידים שלדעת השרים הם יציגים ונוגעים בדבר, וב-התחשב בסכום הכולל של תשלומי הקרן בעד תגמולים

הסתייגויות לחוק הנ"ל

- (1) אב לשלושה ילדים
או יותר — 1200 לירות לחודש;
(2) אב לשני ילדים — 1050 לירות לחודש;
(3) אב לילד אחד — 900 לירות לחודש;
(4) נשוי — 800 לירות לחודש;
(5) כל אדם אחר — 720 לירות לחודש."

לתקנה 2 לתוספת

- א. לבנכראון מציע:
לבטל את תקנה 2.

לתקנה 1 לתוספת

- א. לבנכראון מציע:

בתקנה 1(ב) לתוספת, במקום הסיפה יבוא:
"במקום "850 לירות" יבוא "1200 לירות", במ-
קום "725 לירות" יבוא "1000 לירות", ובמקום
"600 לירות" יבוא "850 לירות".

ל. ריצאן וי. ארידור מציעים:

במקום תקנה 1(ב) לתוספת יבוא:

"(ב) לגבי שירות מילואים החל מיום ז' באדר
תשל"ד (1 במאס 1974) במקום פסקאות (1)
עד (3) בתקנה משנה (א) יבוא:

ז. תיקון תקנון הכנסת

2. לאחר פסקה (9) יבוא:
"(10) ועדה לענייני ביקורת המדינה; הקשר
עם מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור; סמ-
כויות על פי חוק מבקר המדינה וחוקים אחרים."

בסעיף 12(א) לתקנון —

1. בפסקה (2), המלים "הקשר עם מבקר המדי-
נה" — יימחקו.

ח. החלטה לשינוי החלטת הכנסת מיום ג' באדר תשל"ד (25 בפברואר 1974) בדבר העברת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 4), תשל"ג—1973, לוועדת החוקה, חוק ומשפט

החוקה, חוק ומשפט, מחליטה הכנסת להעביר את הדיון בחוק הנ"ל לוועדת השירותים הציבוריים.

לשינוי ההחלטה שנתקבלה בכנסת ביום ב', ג'
באדר תשל"ד (25 בפברואר 1974), על העברת חוק
סדר הדין הפלילי, (תיקון מס' 4), תשל"ג—1973, לוועדת

ט. החלטה בדבר הסמכת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על התקציב לשנת 1974

בדיוניה להכנת התקציב ותקציב הביניים לשנת 1974 לקריאה שנייה ולקריאה שלישית מיד לאחר הרצאת שר האוצר.

בהתאם לסעיף 5 של החלטת ועדת הכנסת מיום ז'
בטבת תשל"א (4 בינואר 1971) בדבר סדרי דיון
בתקציב השנתי ובפעולות המשרדים ומדיניותם מח-
ליטה בזה הכנסת להסמיך את ועדת הכספים לפתוח

סיכום הישיבות

- ישיבה כ"א (ט"ז באדר תשל"ד — 10 במאָרס 1974)
היו"ר — י. ישעיהו; ב. צ. קשת; מ. בן-פורת; פ. שינמן; י. דרניצקי (יודין).
- א. ראש-הממשלה ג. מאיר מסרה הודעה עם התייצבות הממשלה החדשה לפני הכנסת.
- ב. מזכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
- ג. בדיון על התייצבות הממשלה החדשה לפני הכנסת השתתפו: מ. בגין, א. ידלין.
- ד. חבר-הכנסת נ. אליעד הצהיר הצהרת אמונים.
- ה. חבר-הכנסת י. גולן הצהיר הצהרת אמונים.
- ו. בהמשך הדיון על התייצבות הממשלה החדשה לפני הכנסת השתתפו: א. מלמד, ק. כהנא, א. רימלט, מ. כרמל, י. שערי, מ. תלמי, מ. וילנר, ש. אלון, מ. פעיל, מ. חריש, י. הורביץ, מ. הכהן, א. אבו-חצירא, ש. תמיר, סגן ראש הממשלה י. אלון, ז. שובל, ס. אלזועבי, פ. שינמן, שר-התחבורה ש. פרס, ח. אבו רביעה, ג'. מועדי, ז. המר, א. שרון, שר-הבטחון מ. דיין. ראש-הממשלה ג. מאיר השיבה למתווכחים.
- הוחלט: להביע אמן לממשלה.
- ז. חברי הממשלה הצהירו הצהרת אמונים.
- ישיבה כ"ב (י"ז באדר תשל"ד — 11 במאָרס 1974)
היו"ר — י. ישעיהו.
- א. יושב-ראש הכנסת י. ישעיהו אמר דברים לזכר הנפלים במלחמת יום הכיפורים.
- ב. מזכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
- ג. ש. ארבלי-אלמוזלינו (יו"ר ועדת העבודה) הביאה לקריאה שנייה חוק לקיום תקפן של תקנות-שעת-חירום (תשלום מקדמה למשרתים במילואים), תש-ל"ד—1974. בוויכוח השתתפו: א. לבנבראון, ל. דיציאן. ש. ארבלי-אלמוזלינו השיבה להם.
- הוחלט: לקבל את החוק.
- ישיבה כ"ג (י"ח באדר תשל"ד — 12 במאָרס 1974)
היו"ר — מ. בן-פורת; י. דרניצקי (יודין).
- א. מזכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
- ב. א. אנקוריון (יו"ר ועדת הכנסת) הודיע על חילופי גברי בוועדות הכנסת.
- ג. א. אנקוריון (יו"ר ועדת הכנסת) הודיע על החלטת ועדת הכנסת להעביר שלוש הצעות לסדר-היום והצעת חוק אחת לוועדות המתאימות.
- ד. א. אנקוריון (יו"ר ועדת הכנסת) הביא לאישור הצעת תיקון לתקנון הכנסת.
- הוחלט: לאשר את התיקון.
- ה. א. אנקוריון (יו"ר ועדת הכנסת) הביא הצעת החל-טה בדבר שינוי החלטת הכנסת מיום ג' באדר תשל"ד (25 בפברואר 1974) על העברת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 4), תשל"ג—1973, לוועדת החוקה, חוק ומשפט. על פי פנייתה של חברת-הכנסת ח. גרוסמן החליטה ועדת הכנסת להעביר את הדיון בחוק הנ"ל לוועדת השירותים הציבוריים.
- הוחלט: לקבל את ההחלטה.
- ו. א. אנקוריון (יו"ר ועדת הכנסת) ביקש לתקן טעות דפוס בהחלטה, שהונחה היום על שולחן הכנסת, בדבר סדרי הדיון בסיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה בעניין הדו"חות השנתיים של מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור.
- ז. שר-האוצר פ. ספיר הביא לקריאה ראשונה חוק בול בטחון (תיקון והארכת תקופת ההיטל) (תיקון מס' 10), תשל"ד—1974. בוויכוח השתתפו: י. פלומין, ת. טובי. שר האוצר השיב להם.
- הוחלט: להעביר את החוק לוועדת הכספים.
- ח. בהמשך הדיון על חוק הגנת סמלים, תשל"ב—1972, השתתף נ. אליעד. שר-הפנים י. בורג השיב לדבריו.
- הוחלט: להעביר את החוק לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.
- ט. ה. זיידל הגיש הצעה לסדר-היום בדבר ההצעה לה-עלות מחיר המים ב-50%. שר-החקלאות ח. גבתי השיב להצעה.
- הוחלט: להעביר את העניין לוועדה שתיקבע על-ידי ועדת הכנסת.
- י. ה. הורביץ פתח את הדיון על מצבם החמור של המשקים והמושבים שבעליהם מגוייסיים. בדיון הש-תתפו: ע. פיינרמן, א. אבטבי, א. אולמרט, י. גולן, ש. אלוני, מ. פעיל, פ. גרופר, י. חלפון, מ. דרובלס, א. זילברברג. שר-החקלאות ח. גבתי השיב למת-ווכחים.
- הצעת סיכום הוגשה על-ידי אביעד יפה בשם סיעות המערך, הליכוד, חזית דתית לאומית, המפלגה הלי-ברלית העצמאית, תנועה לזכויות האזרח, מוקד.
- הוחלט: לקבל את הצעת הסיכום.
- ישיבה כ"ד (י"ט באדר תשל"ד — 13 במאָרס 1974)
היו"ר — פ. שינמן.
- א. מזכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
- ב. שר-החינוך והתרבות י. אלון השיב על 16 שאלות של חברי הכנסת: ש. ארבלי-אלמוזלינו, ב. מואב, ד. זכין, י. תמיר, ע. נוף, י. בן-מאיר, י. שערי,

ישיבה כ"ח (כ' באדר תשל"ד — 14 במארס 1974)
היו"ר — י. ישעיהו.

א. מזכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהונחו
על שולחן הכנסת.

ב. שר-האוצר פ. ספיר הביא לקריאה ראשונה חוק
התקציב לשנת הכספים 1974, תשל"ד—1974; חוק
תקציב הביניים לשנת הכספים 1974, תשל"ד—1974.

ג. יושב-ראש הכנסת י. ישעיהו הביא הצעת החלטה
בדבר הסמכת ועדת הכספים לפתוח בדיוניה על
התקציב.

הוחלט : לקבל את ההחלטה.

א. אולמרט, נ. קצב, א. לין, י. בארי, י. פרץ,
ה. זיידל.

סגן ראש הממשלה י. אלון השיב על שאילתה
של חבר-הכנסת א. אבטבי.

ג. י. מ. אברמוביץ הגיש הצעה לסדר-היום בדבר מצב
המקלטים בארץ. שר-הפנים י. בורג השיב להצעה.
הוחלט : להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות
הסביבה.

ד. ז. שובל הגיש הצעה לסדר-היום בדבר פיטורי עולים
ממקום עבודתם והמשבר החמור בקליטה. השר לק-
ליטת העלייה ש. רוזן השיב להצעה.

הוחלט : להעביר את העניין לוועדת העבודה.

